

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 6 (481), година XXXVI

4 юли 2018 година

Над 5200 кандидат-студенти в Пловдивския университет

И през тазгодишната кандидат-студентска кампания интересът към специалностите в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е голям. Това беше потвърдено още на предварителните изпити – кандидатите бяха повече от предходната година. За това спомага и все по-добрата пазарна ориентация на бакалавърските програми в деветте факултета, които работят в сътрудничество с много институции, организации, частни компании и утвърдени университети по целия свят. Като положителна тенденция в ПУ се отчита повишеният интерес към природните науки, факт, който се наблюдава и в национален мащаб.

По традиция най-масов е изпитът по български език – 971 кандидати, следват: история на България – 266, математика – 205, комплексният изпит по физическо възпитание – 204, английски език – 197, информатика – 165, психология – 149. Като най-желана специалност е посочена „Маркетинг“ – от 846 кандидат-студенти, следвана от „Софтуерни технологии и дизайн“ – 840, „Софтуерно инженерство“ – 751, „Финанси“ – 633, „Бизнес информационни технологии“ – 629, „Мениджмънт на туристическия бизнес“ – 621. На първо желание от най-много кандидат-студенти е посочена специалността „Софтуерно инженерство“ – 314, следват: „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (задочно обучение) – 282, „Софтуерни технологии и дизайн“ – 260, „Право“ – 224, „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (редовно обучение) – 218, „Психология“ – 187.

По-малкият в процентно съотношение избор за явяване на повече от един изпит показва, че младите хора вече по-точно правят избора си на бъдеща професия. Високите оценки от участията в олимпиади и други съревнования, които се признават за балообразуващи в някои специалности, също показват, че голяма част от бъдещите висисти са много по-целестремени още от ученическата скамейка.

На всички кандидат-студенти пожелаваме успех и да бъдат приети в желаната от тях специалност!

Стр. 14

**Кандидат-студентски есета,
получили отличен на изпита по български език**

В Броя ще прогледете още:

- Преподаватели от Политехническият институт в Шенжен, Китай, обучаваха студенти от ПУ
- Неоелинисти от Пловдивския университет за втори път откриха театрална универсиада в Гърция

- Песен в изпълнение на университетската формация „Жарава“ отново оглави световната класация за етномузика
- За първи път в Университета се проведе Ден на корейската култура
- Любопитни факти от света на науката

Преподаватели от Политехническият институт в Шенжен, Китай, посетиха Пловдивския университет

От 4 до 8 юни 2018 г. четвъртокурсниците от специалността „Информационна физика и телекомуникации“ към Физико-технологичния факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ преминаха интензивен курс на обучение по дисциплината „Мобилни информационни системи“ с гост преподавателите проф. Джън Джъхуа (Zheng Zhihua, prof. Zheng) и проф. Ли Чанбин (Li Changbin, prof. Li) от Shenzhen Polytechnic, Китай. Обучението, което се проведе в новооткрития Център за професионално образование между Пловдивския университет и Политехническият институт в Шенжен, започна с дефиниране на основните понятия в безжичните комуникационни системи и трите основни механизма за разпространение на електромагнитните вълни: отражение, дифракция и разсейване. Студентите бяха запознати с класификацията на моделите за разпространение и методите за адаптиране на връзката между трите типа модели и трите вида клетки в мобилните клетъчни мрежи: модели на разпространение за макро- и

Проф. Джън Джъхуа и проф. Ли Чанбин пред Центъра за професионално образование

Проф. Джън запозна студентите с партньорския проект от трето поколение 3GPP и с LTE UMTS дългосрочната еволюция на стандартните серии, разработени от 3GPP. По-нататък той представи архитектурата на LTE мрежата, нейните структурни единици, протоколите LTE/SAE, каналите за LTE Uplink/Downlink. Беше предложена класификация на многоантенните технологии: MIMO, SISO, SIMO, MISO.

След това се проведе лабораторни упражнения, включващи практическа работа, като за целта преподавателите от Shenzhen Polytechnic предоставиха на студентите достъп до специализиран учебен софтуер за проектиране на LTE мрежи „IUV-4GV2-GL“. Специално за посещението им в ПУ софтуерът е бил адаптиран на английски език от фирмата производител.

Практическата работата включваше планиране на мрежовата топология, конфигуриране на апаратурата и конфигуриране на

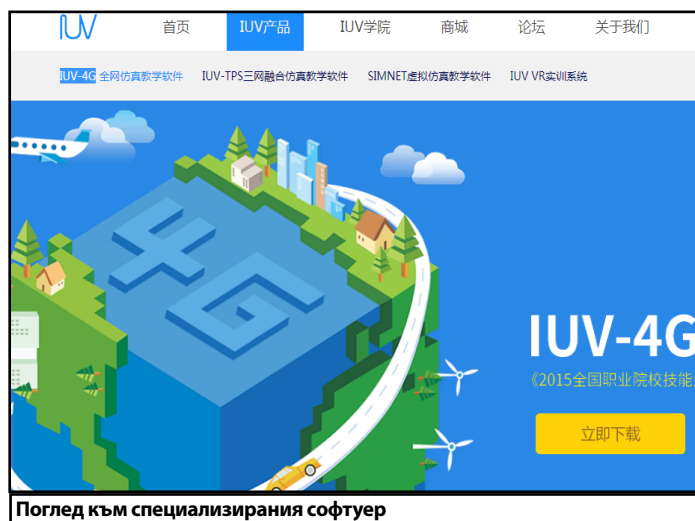

Момент от практическата работа

микроклетки, както и за офис среди. Теоретично бяха представени моделите на Okumura-Hata, COST-231-Hata, COST-231-Walfish-Ikegami; двойнолъчев, многолъчев и други модели, използвани в съвременните мобилни комуникационни системи.

Китайските гости заедно с българските участници

Поглед към специализирания софтуер

данните. Беше реализиран хендоувър и роуминг. Студентите бяха изключително впечатлени от възможностите за реално проектиране на LTE мрежа, което стана благодарение на работата със софтуера.

Обучението завърши с изпит – изпълнение на зададен от преподавателите проект на LTE мрежа. Студентите се справиха отлично с поставената задача и бяха оценени високо.

Студентите и преподавателите от Физико-технологичния факултет на ПУ изказаха своята благодарност за изключително полезното теоретично и практическо обучение по проектиране на най-новото поколение мобилни мрежи. Преподавателите от Shenzhen Polytechnic останаха много доволни от нивото на подготовка на студентите, от тяхното внимание и интерес към проведенния курс по мобилни комуникации. На всички тях ще бъдат издадени сертификати от Shenzhen Polytechnic за успешно преминато обучение по мобилни информационни системи.

Китайските гости увериха студентите и преподавателите от ПУ, че при своето посещение през следващата година ще имат възможност да представят мобилните технологии от петото поколение (5G).

Песен в изпълнение на университетската формация „Жарава“ отново оглави световната класация за етномузика

През септември миналата година вокално-инструменталната формация „Жарава“ зае първо и второ място в класациите на световната платформа за етномузика „Ethnocloud“ със свои интерпретации на две народни песни – „Миш-маш“ и „Калино, Калинче“. Огромният успех беше дублиран и през месец юни 2018 г. – видеоклипът на „Калино, Калинче“ отново е най-гледаният в глобалната класация Топ 40 на платформата в конкуренция на повече от 90 000 артисти и групи от 151 държави. За първи път българска група заема челни места, а за нас е още по-сериозен повод да се гордеем, защото формацията е създадена от Владимир Величков, преподавател в катедра „Музика“ на Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, и включва студентите от специалностите „Музика“ и „Джаз и поп изпълнителско изкуство“: Стефани Желязкова, Мария Петкова, Шермин Асан, Александра Петрова, Аделин Недялков, Явор Бобев, Калоян Николов и Йордан Василев. Ето и линк към музикалната платформа, където можете да видите и клипа към песента „Калино, Калинче“: <https://ethnocloud.com/world-music/charts>

Стилът на групата е съчетаване и миксиране на съвременен фънк с български фолклор, така че да подтикне младото поколение да се обърне към корените си, а от друга страна – студентите да придобият добра вокална и инструментална подготовка и да получат шанс за професионални изяви и развитие.

От създаването си досега „Жарава“ извоюва авторитет на една от най-интересните и оригинални студентски музикални групи, а постигнатите успехи я правят уникална не само в национален план. За това говорят и многобройните участия в престижни музикални форуми или специалните покани при откриването на различни обществени събития. Сред последните им изяви са концерт в Медицинския университет и участие в отминалия неотдавна „Полинеро рок фест“, където те се превърнаха в гвоздеа на програмата през третия ден.

В края на юли заминават за Санкт Петербург, където са специално поканени да участват в престижния фестивал „ПетроДжаз“. Други по-значими от предстоящите изяви са: на 6 септември – по време на честването на Деня на съединението на Княжество България и Източна Румелия; и на 19 октомври – благотворителен концерт в зала „Колодрума“, организиран от Сдружение „Всички заедно за една кауза“ в подкрепа на деца сираци.

Поздравления за младите музиканти и техния ръководител! Пожелаваме им още много успехи!

Тильо Тилев

Владимир Величков е роден на 5.02.1970 г. в Плевен, започва да свири на кавал от 6-годишен. Още в детските си години той се явява на конкурси и фестивали в България и чужбина, а през 1983 г. е приет в Музикалното училище „Панайот Пипков“ в родния си град. На националните творчески срещи на народни изпълнители през 1986 – 1988 г. е отличен с първа награда за изпълнител на кавал. Концертира солово или с оркестъра на музикалното училище в България, Полша, Гърция и СССР.

През 1992 г. негово виртуозно изпълнение на форума „Нова българска музика“ така впечатлява Нешка Робева (тогавашен треньор на националния отбор по художествена гимнастика), че тя използва записа като музика към ансамбловото съчетание на олимпиадата в Атланта, САЩ, където спечелват златни медали.

През 1992 г. е приет и учи във ВМПИ – Пловдив (сега АМТИИ), специалност „Ръководство на народни състави“, като по време на следването си има множество изяви на конкурси и фестивали с международно участие. През 1994 г. печели първа награда на форума „Нова българска музика“, а през 1995 г. е удостоен със специална награда за изпълнител; 1995 г. – първа награда на националния конкурс за изпълнители на кавал, гайда и гъдулка, проведен в Пловдив.

От 1995 – 1996 г. е постоянен музикант в представителния оркестър на радио „Веселина“, като има ежемесечни изяви по БНТ с директни излъчвания. През 1996 г. е в състава на предаването „Който го може, го може“ – с режисьор Ласка Минчева и председател на комисията проф. Петко Радев. През 1996 г. след издържан конкурс става преподавател по кавал и камерни ансамбли в АМТИИ.

Две години след това е поканен от Атанас Стоев в оркестър „Канарите“, в който продължава да свири и с който има записани 20 компактдиска. През 2009 г. участва във фестивала „Пловдивски джаз вечери“ в проекта на Веселин Койчев, съвместно с Антони Дончев (диригент на бигбенда на Българското национално радио), Стоян Янкулов-Стунджи, Александър Леков. През 2010 г. е поканен в проекта „Балкански конге“, с който концертира в България – Банско джаз фестивал, фестивала „Варненско лято“, Германия, Белгия – Brosela Jazz Festival. Участва в много български и международни проекти за етно, джаз, фолк, рок, хаус и т.н. През 2006 г. издава авторски сборник учебник „Пиеси за кавал и пиано“, като няколко от композициите му влизат в зрелостния изпит за бакалаври и магистри. От 2010 г. работи съвместно с ансамбъл „Българе“ – реализация и концерти на спектакъла „Албена“.

Записва музика за филми, спектакли, шоута и др. През 2011 г. записва проекта „Slavatronika“ с Мат Купър (пианист на „Инкогнито“) и Десислава. През 2013 г. е поканен от режисьора Андрей Чертов във филма за китариста Огнян Видев „Един дъждовен ден“, където участват Милчо Левиев, Иво Папазов, Мая Новоселска и др. Свирил е със световни имена, като Стенли Джордан, Мат Купър, Прайм Джошуа, Раул Сентупла, Антони Дончев, Стоян Янкулов, Иво Папазов, Петър Ралчев, Теодоси Спасов и много други.

От 2014 година е преподавател по кавал в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Пловдивската традиция в изследването

Проф. д.пс.н. Веселин ВАСИЛЕВ

Доц. д-р Теодора КОЛАРОВА

Гл. ас. д-р Иса ХАДЖИАЛИ

През последните няколко години на деветото десетилетие – почти едновременно и съгласувано – сред малка група колеги и приятели психолози (Веселин Василев, Румен Стаматов и Азаря Джалдети) се зароди интересът към рефлексивната проблематика. Както за възникването, така и за разгръщането и реализацията на този интерес повлияха няколко стимулиращи обстоятелства, които създаваха „духа на времето“ (Zeitgeist) – една неувидима, но властна духовна обстановка и атмосфера, която прави „подходящите“ хора чувствителни, възприемчиви и увлечени от и към някои идеи. Година-две по-късно към тази малка група се присъединиха и други колеги съмишленици от факултета и започнаха да се зараждат и издигат наши собствени свежи и оригинални идеи, свързани с рефлексията. Оформяхме ги в редица публикации, обсъждахме ги на семинари и специализирани научни форуми... и така вече почти тридесет години.

На 7 юни т. г. в Заседателната зала на Педагогическия факултет се състоя промоцията на сборника „Книга за рефлексията“, в който е представена обобщено пловдивската научна традиция в изследването на рефлексията, нейната история, теоретични постижения и практическа реализация. Събраха се десетки колеги, съпричастни към рефлексивната проблематика, гости от други факултети и от други университети (СУ „Св. Климент Охридски“), както и голяма група студенти, част от които са изучавали целенасочено и са разработвали темата за рефлексията (някои от докладите им бяха представени само час-два по-рано на тематичен студентски научен форум). Инициаторът на зародилия се в Пловдив интерес към рефлексията, ветеранът проф. Веселин Василев, представи встъпителна лекция, посветена на историята и теорията на тази традиция, а след това ...

* * *

Но нека се върнем за кратко към Zeitgeist-a – духа на времето, този загадъчен феномен, който е изиграл важна, понякога решаваща роля за възникването на някои от най-значителните и влиятелни теории, поне тези за човека и неговата душевност (еволюционната теория на Дарвин, психоанализата на Фройд, културно-историческата теория на Виготски), и който насочваше интереса ни към рефлексивната проблематика. По онова време в руската (тогава беше още съветска) хуманитаристика една група задълбочено мислещи методолози и теоретици на науката интерпретираха рефлексията като най-същностната характеристика на човека, довела до неговото осъзнаване като противостоящ на целия останал свят субект, пораждаща човешкия интерес към света и поддържаща активността в неговото познание. Възможно е дори разработването на рефлексията в Московския методологически кръжок от Георгий Шchedровицки, Владимир Лъфевър, Игор Семьонов и др. да е било и своеобразен интелектуален и личностен бунт против идеологическите (диалектико-материалистически) догми на тоталитарната действителност. Когато излезе руският сборник „Проблеми на рефлексията“ (1987), издаден в Новосибирск – една истинска малка енциклопедия по рефлексията, която изучавахме като наша научна библия, остроумният колега Никола Топузов възкликна: „Ето, всички, които се занимават с рефлексията, вече са ги заточили в Сибир“.

Малко по-късно оригиналният теоретик Василий Давидов и неговите последователи Анатолий Зак, Виктор Слободчиков и Виталий Рубцов осмислиха рефлексията като едно от най-типичните психични новообразувания в психиката на детето от началната училищна възраст; така рефлексията се превърна от философски в частнонаучен проблем на психологията и в перспективен механизъм за създаване на качествени технологични образователни разработки.

Българският психолог Петър Николов публикува няколко статии за рефлексията и рефлексивния подход, а когато по-късно и ние лансирахме някои свои оригинални идеи, срещнахме неговата дружелюбна подкрепа.

Шансът да се срещнем, запознаем и сближим с руските психолози В. Давидов и В. Слободчиков, да напишем и публикуваме няколко съвместни статии с тях, посветени на рефлексията, беше много окуражаващо.

ПЪРВИТЕ СЪПЪКИ

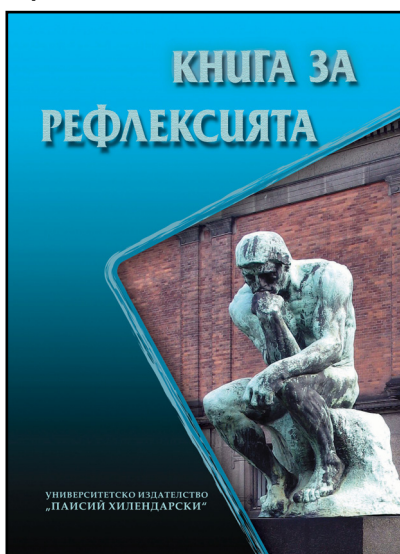
В тази духовна атмосфера като че ли беше лесно и ние да започнем да създаваме и издигаме свои новаторски идеи: В. Василев предложи виждането, че многообразието на рефлексията е нейна същностна характеристика и наред с другите, вече разработвани модуси (типове) издигна новия тип рефлексия – праксиологическата, която по-късно стана най-разпознаваемият белег на пловдивската традиция; Румен Стаматов предложи идеята рефлексията да бъде прилагана като разграничителен принцип в периодизацията на психичното развитие в ранните възрасти; заедно с Азаря Джалдети предложихме новите рефлексивни процедури – „инсертивното ситуиране“ и „забягването в бъдещето“. Увлечени от нашия интерес и кураж, към изследването на рефлексивната проблематика се присъединиха нашите колеги литератори – Клео Протохристова, Запрян Козлуджов и Атанас Бучков, както и редица млади (тогава) колеги от новосъздадения Педагогически факултет – Дора Левтерова, Никола Топузов, Росица Иванова, Теодора Власева, Румяна Танкова, Кристина Чичикова, Бисер Дамянов, Светломира Ковачева, Александър Линков, Цонка Илиева... Обменяхме идеи в теоретичен семинар, организирахме първата самостоятелна научна секция, посветена на рефлексията, в рамките на националната конференция, проведена в нашия университет през 1989 г.

Вече имахме сили и за първия сборник, който замисъл и заглавие отразяваха нашия специфичен подход при изследването на рефлексията като многоаспектно явление – „Рефлексия. Дейност. Култура“. Неговото публикуване още през 1990 г. му осигури няколко приоритета: беше не само първият в нашата страна, посветен на рефлексията, но несъмнено и един от първите в света; също така вероятно е и първият тематичен сборник, издаден в Пловдивския университет. Когато го изпратихме на акад. Василий Давидов, бързо получихме отговор от него: „Скъпи Веселин! Радостен съм, че получих чрез В. Слободчиков сборника по рефлексията. Колко хубаво, че вашият пловдивски колектив така упорито и успешно работи върху много важната психолого-философска тема за рефлексията. Сборникът ви е просто забележителен! ... Ваш В. Давидов. 21 окт. 1991 г.“

Тази ласкава оценка беше не само окуражаваща, но и вдъхновяваща и вече нищо не можеше да ни спре да продължим по поетия път. А за да бъдем и точни, и справедливи, трябва да изразим своята благодарност и на редица авторитетни български учени, които ни подкрепяха през годините – професорите Петър Николов, Стоянка Жекова, Любен Десев, Енчо Герганов, Румяна Божинова, Борис Минчев.

РЕФЛЕКСИЯТА В ОБУЧЕНИЕТО И В ПРАКТИКАТА

Към зародилата се, все още крехка традиция с много ентузиазъм и енергия се включиха колегите специалисти по методика от нашия университет. Йорданка Димова направи голяма стъпка в утвърждаването на пловдивската традиция, защитавайки през 2000 г. впечатляваща дисертация по рефлексията над химичното знание, като предложи своя концепция за рефлексивния подход и прилагайки учебни задачи за рефлексията може би за пръв път в света в по-висок етап на училище – в 7. клас (дотогава нашите

на рефлексията – история и теория

руски колеги прилагаха рефлексията само в началните класове). Книгата на английски език, в която Димова публикува своята концепция, получи изключително ласкав отзив рецензия от най-големия авторитет в областта на рефлексията – американския учен Владимир Льофевр. (Да споделим също, че когато го поканихме, проф. Льофевр се отзова с готовност и ни изпрати свой текст за нашия сборник, с което му придаде почти космополитен мащаб.)

В своята дисертация Теодора Коларова (2003 г.) разработи оригинален вариант на рефлексивна образователна технология в обучението по биология, в която се интегрират целенасочено няколко типа рефлексия – интелектуална, диалогова и личностна (а в техния целенасочен синхрон се поражда праксиологическата). В този теоретико-приложен модел убедително се показва, че качествените технологии се създават в пресечната зона на няколко науки и научни области. Предложените от Коларова интелектуални рефлексивни задачи се решават в условията на интензивен вътрегрупов диалог (или интерактивен режим).

Междувременно в разработването на проблемите на рефлексията активно се включваха и много дипломанти, а техните находчиви разработки се представяха на научни форуми и в интересни публикации; ще посочим първите от тях: Соня Мелоян, Красимира Иванчева, Петя Балабанова, Славка Тодорова, Стоян Тошев и др. Традицията на участие на млади автори в изследване на рефлексията продължава и до днес.

Получените емпирични, технологични и теоретични резултати вече се нуждаеха от цялостно обосноваване и опит за системно изследване на рефлексията бе представен в дисертационния труд (за доктор на науките) на Веселин Василев (2006 г.). В съдържащия се в нея общ теоретико-приложен модел се откроява концепцията за праксиологическата рефлексия, която интегрира технологично всички останали типове; моделът показва как абстрактните теоретични идеи в познанието за човека да се преобразуват в приложни теории със среден обхват, предназначени за широката социална практика. Книгата, в която този модел бе публикуван, бе отличена с първа награда за хуманитаристика в конкурса за високи научни постижения на Съюза на учените в България за 2007 г.

Васил Милушев разшири и обогати рефлексивния подход и в своята дисертация (2008 г., за доктор на науките) показа, че съчетанието на рефлексията със синергетиката може да увеличи ефективността и мощта на обучението по математика. В центъра на рефлексивно-синергетичния подход той полага методиката за конструиране и преобразуване на математически задачи от ученици и студенти.

Дисертационната разработка на Иса Хаджиали (2011 г.) бе истински образец на конкретизиране на теоретичните идеи за рефлексията в междинна теория и в технологичен продукт, а верификацията на замисъла бе осъществена в мащабен психолого-педагогически експеримент от лонгитюден тип (истинска рядкост в наши дни). Няколкогодишните си изследвания върху рефлексията в обучението по биология този млад автор систематизира – заедно със своите колеги от Софийския университет – в първия в нашата страна (и навярно не само в нашата страна) цялостен университетски учебник по рефлексията в обучението в средното училище (2017 г.).

Традицията за цялостни разработки върху прилагането на рефлексията в образователната практика чрез рефлексивни технологии продължила в своите интересни дисертации Диана Железова-Миндизова (2012 г.), Елена Тодорова (2014 г.), Калина Камарска (2015 г.) и Нина Тодорова (2015 г.). Така **общият брой на успешно защитени дисертации, разработени в теоретичното русло на пловдивската традиция за изследване на рефлексията** (Пловдивската школа по рефлексията – така я нарече българският психолог проф. Любен Десев) **достигна девет** (седем за доктор и две за доктор на науките).

Публикуваните книги (монографии и учебници) по рефлексивната проблематика от колеги от ПУ **са вече седем** (сред тях има публикувани в чужбина и отличена с национална награда), а **специализираните сборници са три (1990, 1993 и 2018 г.)**.

Общият брой научни публикации по рефлексията на плов-

дивските автори – у нас и в чужбина – **надхвърля 180**. Позоваванията (цитирания) върху тях са много стотици. Да уточним – говорим за проблематика, придобила специфика и своеобразен облик в Пловдивския университет.

Нека синтезирано да представим най-същностните характеристики на пловдивската традиция, които ѝ придават своеобразие и я отличават от другите подходи в изследването на рефлексията:

- Приемането, че **рефлексията съществува в разнообразни модуси (типове)** – интелектуална, личностна, диалогова и праксиологическа, от които може да се синтезира теоретичният инвариант на автентичната рефлексия;
  - Разграничаването на **праксиологическата рефлексия** като нов тип, който обединява останалите и позволява рефлексията да бъде ориентирана към социалната практика;
  - Разработването на детайлизирана концепция за **рефлексивния подход** като междинна теория, чрез която се „пренасят“ и свързват теоретичните идеи за рефлексията с образователния процес;
  - Разработване на разнообразни **рефлексивни технологии**, чрез които теорията се осмисля и активно се въвежда в обучението, като най-типичен пример са рефлексивните задачи.
- Направихме този сравнително подробен обзор на историята и процеса на възникването и развитието на пловдивската научна традиция в изследването на рефлексията, защото в тази история се съдържат почти всички ефективни стъпки и съставки на подобен процес; затова – с известна самоувереност – предполагаме, че нашият опит може да бъде полезен и на други колеги в сходни или по-различни научни области. В науката чуждият опит и пример невинаги са заразителни, но може да бъдат поучителни.

Нашият сборник „Книга за рефлексията“ (Пловдив, Унив. издателство „Паисий Хилендарски“, 2018) съдържа върху 374 страници 34 научни статии на автори от три страни (България – 27, Русия – 6, и САЩ – 1). Малка част от тях са подбрани от по-ранните ни сборници по рефлексията, други са създадени специално за сборника за нашите колеги съмишленици от Русия (Москва) и САЩ, сред които има и световни авторитети – Владимир Льофевр, Анатолий Зак, Виктор Гуружапов, Дмитрий Лубовски, а най-голямата част са подбрани от представените доклади на специализираната научна конференция по рефлексията в обучението, проведена през ноември 2015 г. в Пловдивския университет. В нея взеха участие над 50 колеги от цялата страна (Пловдив, София, Благоевград, Стара Загора, Силистра, Кърджали, Варна, Сливен – ето колко е широка „географията“ на рефлексията в нашата страна), сред които имаше и авторитетни учени, и млади автори – докторанти, асистенти и студенти. Участието на колеги от Москва ѝ придаде международен мащаб, а мнението на един от тях – проф. Виктор Гуружапов – е твърде ласкаво: „Навярно само в три града по света може да се проведе толкова мащабен научен форум, посветен на рефлексията – в Москва, в Новосибирск и в Пловдив. Затова с удоволствие участвам във вашата конференция“.

Можем уверено да заключим, че пловдивската научна традиция по рефлексията за тридесетина години съществуване се доказва като интересен и стойностен научен феномен, който има достойни досегашни постижения и резултати. Още едно потвърждение за това, макар и косвено, е интересът на нашите китайски колеги, които вече две години наред настойчиво ни канят на техните (естествено – по китайски грандиозни) научни форуми – Световни дни на образованието, през 2017 г. в гр. Далян, а през 2018 г. в гр. Джинан – където настояват да представим чрез пленарни доклади в специално организирани тематични секции... „ПЛОВДИВСКАТА НАУЧНА ТРАДИЦИЯ В ИЗСЛЕДВАНЕТО НА РЕФЛЕКСИЯТА – ИСТОРИЯ И ТЕОРИЯ“ (цитат от персоналната покана).

Но още по-важно е, че нашата традиция има и оптимистични перспективи за бъдещото си развитие. Надежда за това дават най-младите ѝ последователи – студентите от Пловдивския университет, както и млади асистенти и докторанти от цялата страна, които с интерес и увлечение подхващаха изучаването и разработването на

Как се опровергават парадоксите на Зенон

Движението е невъзможно. В частност невъзможно е да пресечеш стаята, тъй като за това е нужно отначало да пресечеш половината стая, след това половината от останалия път, после оставащата половина, след това половината на следващата част.

Зенон Елейски принадлежи към тази гръцка философска школа, която твърди, че всяко изменение в света е илюзорно, а битието е единно и неизменно. Неговите парадокси (формулирани под формата на четири апории (от гръцки – *aporia* „безизходност“), които пораждат по-късно още около 40 различни варианта) показват, че движението, пример за „видимото“ изменение, логически е невъзможно. Основната идея на априите е в това, че прекъснатостта, множествеността и движението характеризират света единствено и само такъв, какъвто е възприеман от чувствата.

За мнозинството съвременни читатели парадоксът на Зенон е познат именно в представената по-горе формулировка (която понякога наричат дихотомия – гр. *dichotomia* „разделяне на две“). За да се пресече стаята, първо трябва да се измине половината път. След това трябва да се премине половината от останалото, след него половината от оставащото, от което се прави изводът, че вие никога няма да пресечете стаята.

Апорията, известна под името *Ахил и костенурката*, е още по-впечатляваща. Древногръцкият герой Ахил се готви да се надбягва с костенурка. Ако костенурката стартира по-рано от Ахил, той трябва да тръгне да я гони, но докато стигне до това място, костенурката ще пропълзи още известно раз-

Зенон Елейски е гръцки философ, живял ок. 490 – 420 г. пр.н.е., за когото не са останали много факти. За неговите трудове, включително и знаменитите парадокси, основните сведения са от съчиненията на философи, живели по-късно. Той бил представител на Елейската школа и ученик на Парменид (ок. 515 – 450 г. пр.н.е.). Основният принцип на Парменид гласял „Едно е всичко, всичко е едно“ и твърдял, че истинската реалност трябва да бъде вечна и непроменима, постижима само чрез разума и логиката.

Според легендата тиранът Непарх измъчвал и убил Зенон заради участието му в заговор срещу неговото управление.

стояние, което трябва да бъде преодоляно и от Ахил. През това време тя ще измине още известно разстояние, което отново трябва да преодолее и Ахил. А доколкото броят на тези отсечки е безкраен, то следва, че бързоногият Ахил никога няма да настигне костенурката.

Ето още една апория, представена с думите на Зенон:

Ако нещо се движи, то се движи или на мястото, което заема, или на мястото, където не е. Но не може да се движи на мястото, което заема (тъй като заема всяко място във всеки един момент), но също така не може да се движи и на мястото, където не е. Следователно движението е невъзможно.

Този парадокс се нарича *Стрела* (във всеки момент летящата стрела заема място, равно на нейната продължителност, следователно тя не се движи).

В четвъртата апория става дума за две равни по дължина колони от хора, движещи се паралелно с еднаква скорост в противоположни посоки. Зенон твърди, че времето, за което колоните ще преминат, е половината от времето, необходимо на един човек да мине покрай цялата колона.

От четирите апории първи-

те три са най-известни и най-парадоксални. Четвъртата е просто свързана с неразбиране на естеството на относителното движение.

Най-грубият начин да опровергаеш парадокса на Зенон, е да станеш и да прекосиш стаята, да изпревариш костенурката или да стреляш със стрела. Но това по никакъв начин не засяга хода на разсъжденията му и до 17. век мислителите не са намирали ключа за оспорване на неговата логика. Проблемът е решен, след като Исак Нютон и Готфрид Лайбниц излагат идеята за диференциалното смятане, което оперира с понятието предел; след като става разделянето на пространството и на времето; след като започва да се работи с безкрайни и безкрайно малки величини.

Да вземем за пример пресичането на стаята. Наистина във всяка точка на пътя вие трябва да изминете половината от оставащото разстояние, но за това ще ви трябва и два пъти по-малко време. Колкото по-малко остава да изминеш, толкова по-малко време ще отнеме. По този начин, изчислявайки времето, необходимо за преминаване през стаята, ние получаваме безкрайно число

безкрайно малки интервали. Сумата от всички тези интервали обаче не е безкрайна (в противен случай би било невъзможно да се премине през стаята), тя се равнява на някакво крайно число – и затова можем да прекосим стаята за някакво крайно време.

Такъв ход на доказателството е аналогичен на намирането на границата в диференциалното смятане. Нека се опитаме да обясним идеята за предела по отношение на парадокса на Зенон. Ако разделим разстоянието, което сме изминали, докато пресечем стаята, на времето, за което сме го направили, ще получим средната скорост на преминаването на този интервал. Но въпреки че разстоянието и времето намаляват (и в крайна сметка клонят към нула), тяхното отношение може да бъде крайно – всъщност това е скоростта на нашето движение. Когато разстоянието и времето клонят към нула, това съотношение се нарича предел на скоростта. В своя парадокс Зенон погрешно приема, че когато разстоянието клони към нула, времето остава предишното.

Най-забавното опровержение на парадокса на Зенон обаче не е свързано с Нютон и диференциалното смятане, а е цитат от скеча „Вторият град“. В тази сцена преподавателят описва различни философски проблеми. Стигайки до парадокса за Ахил и костенурката, той казва следното:

„Но това е просто смешно. Всеки, който е в тази стая, може да спечели състезание с костенурка. Дори такъв стар и упорит философ като Бертран Ръсел – дори той може да надмине костенурката. Но ако не може да я победи, ще успее да я надхитри!“

➔ От стр. 5

тази проблематика. Разработките на Нели, Кристияна, Калоян, Яна, Костадин, Спасимира, Николай, Спас, Любомира, Боян, Цветомира и други техни колеги са гаранцията, че рефлексивната проблематика ще бъде съхранена и развивана и в бъдеще.

* * *

Промоцията на сборника „Книга за рефлексията“ в Педагогическия факултет спонтанно и неусетно (а може би замислено „секретно“) прерасна във вълнуващо тържество, на което колегите и студентите от факултета и гостите от други факултети и университети емоционално отбелязаха оттеглянето в пенсия на проф. Веселин Василев, инициатор на разработването на рефлексията

Пловдивската традиция...

в Пловдивския университет и един от дългогодишните преподаватели в него. Ръководството на факултета му връчи плакет – почетен знак, а колеги, приятели и многобройни студенти му поднесоха цветя, подаръци, поздравления и пожелания от сърце. Така в Педагогическия факултет и в Пловдивския университет беше демонстриран още един конкретен модел за прилагане на рефлексивен подход. Защото по думите на известния автор Георгий Шchedровицки „Науката е система с рефлексия“, а това означава, че науката следва да се развива не само чрез разсъждаване в интензивен (и кооперативен) диалог, но и чрез възприемчивост между субектите и чрез уважение и приемственост между поколенията, т.е. чрез рефлексия.

Първият Ден на корейската култура

Духът на Корея, известна още като „Страната на утринната свежест“, се усети и в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. На 30.05.2018 г. се проведе за първи път Ден на корейската култура, а многобройната публика се потопи в атмосферата на Далечния изток. Събитието беше организирано по случай завършването на първия випуск от специалностите „Приложна лингвистика – английски език и корейски език“ и „Български език и корейски език“.

Денят на корейската култура беше открит с приветствено слово на заместник-декана на

Филологическия факултет доц. Надя Чернева, както и на един от преподавателите по корейски език – д-р Джеймс Канг.

Културната програма стартира със стихотворението „Азалии“ на един от най-известните представители на модерната корейска поезия – Ким Со-уол, изпълнено на фона на нежна и романтична корейска музика.

След това пред публиката бяха представени лекции за изключително красивите корейски традиционни къщи, както и за екзотичния остров Чеджу, една от перлите на Южна Корея. Зрителите в залата се насладиха и на корейската народна приказка

„Слънцето и луната“ в превод на студенти от четвърти курс, чиято история за доброто и злото, за чудесата, които се случват по света, успя да докосне всички присъстващи. Приказката беше последвана от вдъхновяваща презентация за възможностите за образование в Южна Корея.

Останалата част от програмата беше по-развлекателна. Сред студентите се откриха изключителни таланти, които ни впечатлиха с невероятното художествено изпълнение на к-поп танци, а други – със своя вкус към естетиката – грим в комбинация с традиционна корейска прическа под форма-

та на кок с изящно цветно украшение, носено от корейските жени в миналото.

Преподавателите по корейски език също взеха участие в събитието. Д-р Джеймс Канг демонстрира завидни умения в изкуството на калиграфията и успя да развълнува сърцата на студентите, като подари на всеки един от тях по едно красиво изписано послание. В края на събитието всички посетители дегустираха традиционното корейско ястие – кимбап, приготвено от г-жа Унг-ки Ким и студентите.

Ето какво споделиха и две от абсолюентките с корейски имен.

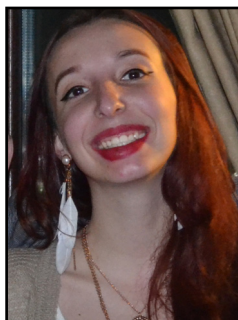
НИКОЛ ЗАХАРИЕВА

Защо корейски?

От малка винаги съм се интересувала от чужди езици. Започнах да уча английски език още в детската градина и продължавам да го развивам и до днес. Завършила съм Немската гимназия в Бургас и благодарение на това владея немския на високо ниво и боравя с него напълно свободно. От малка съм си поставила за цел да науча поне 7 чужди езици, а в това число и 3 азиатски. Случи се така, че в 6. клас азиатските езици породиха огромен интерес у мен и постепенно Япония и Корея (в частност) привлякоха вниманието ми. Някои от тогавашните мои хобита бяха почти пряко свързани с двете страни, затова и вместо да утихва, интересът ми се увеличаваше. Най-много започнах да любопитствам за Корея, защото по онова време к-попът тъкмо беше навлязъл в другите страни и съответно се запалих по няколко групи и музиката им. Корейската музика разкри пред мен една красива страна с пъстра култура, чудновати навици, купища възможности и най-вече с един предизвикателен език. Малко по малко Корея се превърна в място, където искам да се развивам, а това е още една от причините, заради които се захванах с изучаването на корейския. Този език кара човека, който го учи, да придобие съвсем ново мислене. Мисля, че корейският ще ми помогне по-късно при ученето на следващите езици, които ще си харесам.

Какво ми харесва в Корея?

Корея е една многолика страна, която може да предложи много на всеки, който е способен да се потопи в културата ѝ и да я разбере. Нещото,

което най-много ми харесва в Корея, обаче е несломимият ѝ дух. В миналото страната е трябвало да премине през много изпитания, но въпреки всичко Корея не е позволила на трудностите да възпрепятстват нейното развитие и днес е водеща сила във всички важни сектори. Затова искам да се науча да развивам себе си в такива условия.

Къде и какво ще уча?

Приета съм в Сеулския национален университет в специалността „Текстил, мърчандайзинг и моден дизайн“.

Плановете за развитие

За момента нямам конкретни плановете за развитие. Най-много се интересувам от визуалния мърчандайзинг и от стайлинга, но тъй като още се колебая, след магистратурата възнамерявам да си намеря стаж в Корея, за да реша с кое от двете искам да се занимавам.

Възможности за обучение в Корея

KGSP програмата е изключително добра възможност за хора, които нямат възможност сами да спонсират своето образование в Корея. Всяка година са предвидени 800 – 900 места за хора от цял свят, без значение от степента на образование. Ако кандидатстващият покрива стандартите на корейската комисия, ще се сдобие с пълна стипендия за обучение в Корея. Нещото, което ме спечели най-много, е, че в случай на кандидатстване за магистър повечето университети не изискват придобитата бакалавърска степен да е свързана с областта на магистърската степен и така студентът може да се развива в напълно различна област, без да бъде ограничен.

МАЯ ХРИСТОВА

Интересът ми към корейския език и култура се породил неочаквано през 2010 г. по време на Зимните олимпийски игри във Ванкувър. Блестящата победа на Юна Ким в състезанието по фигурно пързалане за жени не само дълбоко ме впечатли, но бе и една от причините да науча повече за нея и за родината ѝ – Южна Корея. Задълбоченото събиране на информация за тази далечна азиатска държава отвори врати към един напълно непознат за мен свят. Иновативните технологии, развитата икономика и тяхното успешно съчетаване с установените традиции на корейското общество, ме очароваха неизменно.

Този неспиращ интерес към Корея оказва влияние и върху избора ми за професионална реализация. През 2014 г. бях приета в ПУ „Паисий Хилендарски“ в една от новооткритите специалности на Филологическия факултет – „Приложна лингвистика с английски и корейски“. През последните четири години с помощта на всеотдайните преподаватели по корейска успях да науча повече както за самия език, така и за историята и културата на Корейския полуостров.

Тази година кандидатствах по стипендиантска програма, която се финансира от корейското правителство и е позната още като KGSP (Korean Government Scholarship Program). Тя се провежда ежегодно и дава възможност на близо 900 участници от 148 страни да продължат образованието си в Южна Корея. Благодарение на KGSP ще мога да се обучавам в магистърската програма „Журналистика и масова комуникация“ в един от най-престижните корейски университети – Sungkyunkwan University.

Силното ми желание да информирам околните за настоящите важни събития бе ключов фактор при избора ми на специалност. Медийните компании в Корея спомагат изключително много за разпространението на корейската култура по света и са основна движеща сила на т.нар. *Халю вълна*. Вярвам, че висококачественото образование, което ще получа там, както и личното ми наблюдение върху средства за масова комуникация ще помогнат за успешната ми реализация в журналистическата сфера в бъдеще.

Химическо шоу

Мария БЪЧВАРОВА

На 16.05.2018 г. в 1. аудитория се проведе химическо шоу, организирано от Химическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Шоуто се състоя пред ученици от различни училища: СУ „Васил Левски“, СУ „Св. Патриарх Евтимий“, СУ „Св. Паисий Хилендарски“, Френската езикова гимназия „Антоан дьо Сент-Екзюпери“ и други. Аудиторията се оказа малка за многобройната публика, която се забавляваше с ефектни химични опити, разнообразни окислително-редукционни реакции и химични превръщания, пресъздадени за публиката като: „слонска паста за зъби“, „химически хамелеон“, „синята бутилка“, „химични коктейли“, „цветни напитки“ и много други ефектни опити.

Почетни гости на химическото шоу бяха доц. д-р Веселин Кметов – декан на Химическия факултет; проф. д-р Антонио Каналс от Университета в Аликанте, Испания, „доктор хонорис кауза“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“; студентът от същия университет – Андреа Рубио, който е тук по програмата „Еразъм“; преподаватели и студенти от Химическия факултет.

Публиката научи как се пали огън без кибрит, наблюдава как изригваха вулканите на „Böttger“ и „Scheele“ и пресъздадената интересна „буря в епруветка“, изпълнени от двама от водещите – Натали Иванова и Мариан Христов, студенти от специалността „Биология и химия“, 1. курс, и горенето на нитроцелулоза, умело демонстрирано от Мария Бъчварова, студентка от специалността „Медицинска химия“, 3. курс. Публиката научи много за ефекта на активните съставки в червеното вино, както и защо се влюбваме и как мисълта за любимия човек постоянно изскача в съзнанието ни, обяснени по интересен и подплатен с научни факти начин от Мария Бъчварова.

За миг публиката се прене-

се в Египет, откъдето изпълзя „змията на фараона Рамзес II“. Тази реакция, която е много

Младите химици приковаха вниманието на аудиторията

интересна и атрактивна, наречена още „фараонова змия“, е създадена от изгарянето на парченца живачен тиоцианат.

Публиката се забавляваше и с любовното обяснение на влюбен химик до химичка, рецитирано от докторант Йордан Стремски.

който създава сухият лед, всички се наслаждаваха на гъстата и плътна мъгла, която се разстила в залата. Опитът беше демонстриран от Йорданка Статиева, студентка от специалността „Компютърна химия“, 3. курс. Децата се погрижиха и за малките слончета, за които трябваше да направят паста за зъби „Слонфреш“.

След химическото шоу всеки един от учениците си тръгна не само с подарък от викторината, но и с една, макар и малка, стъпка в посока към разбирането на света около нас.

Благодарим на доц. д-р Таня Николова, ръководител на катедра „Органична химия“, за помощта по изготвянето на сценария и за това, че бе неотлъчно до нас и ни напътстваше за всеки един от опитите.

Специални благодарности на доц. д-р Веселин Кметов, декан на Химическия факултет, и на цялото деканско ръководство за съдействието и подкрепата химическото шоу да се осъществи.

Учениците отговаряха на въпроси от викторината, подаръците за която бяха любезно предоставени от Студентския съвет към ПУ „Паисий Хилендарски“.

Най-малките участници останаха очаровани от ефекта,

Химични демонстрации за Деня на детето

Мария БЪЧВАРОВА

На 1.06.2018 г. в Центъра за химични демонстрации към Химическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по инициатива на клуб „Драгендорф“ се проведе демонстрация на химични експерименти за деца. Клубът предоставя динамично развиваща се образователна, изследователска и културна среда с химическа идентичност и

университетско значение. Най-важната задача на този клуб е да осигурява мотивация и подкрепа в професионалната подготовка на студентите от Химическия факултет.

Нашата цел, свързана с дейността на клуб „Драгендорф“, е: утвърждаване на Химическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ като водеща българска образователна институция в областта на химическите науки

– пример на академичен модел за качествено образование, територия на съвременни научни изследвания и иновации, желан и предпочитан партньор с ясни предимства.

По случай първи юни – Деня на детето, имаме удоволствието да поканим деца на служителите и студенти, които проявяват интерес към химията, и техните родители да участват в химични експерименти. На събитието

присъстваха доц. д-р Веселин Кметов, декан на Химическия факултет, преподаватели и докторанти от Факултета, студенти от ПУ „Паисий Хилендарски“, родители и тринадесет прекрасни деца. Забавните химични експерименти бяха демонстрирани пред деца от различни възрастови групи – най-малката гостенка беше на две години, а най-голямата –

На стр. 9 ➔

Ученици рецитираха Пушкин в Деня на руския език

И тази година Центърът за руски език и култура отбеляза 6 юни – Деня на руския език и рождения ден на А. С. Пушкин, с участието на пловдивски средношколци. Учениците от Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“, Езиковата гимназия „Иван Вазов“ и Националната търговска гимназия – Пловдив, се срещнаха в университетските аудитории на празника на руския език в литературен дуел на тема „По следам Пушкина“ („По следите на Пушкин“).

Първата част на събитието премина под знака на рецитала, в който всеки отбор представи богата палитра от Пушкинови творби: „Приказка за рибаря и рибката“, „Аз Ви обичах“, „Аз

помня чудното видение“, откъси от романа в стихове, „Евгений Онегин“, както и много други примери за литературния гений на руския поет.

В последвалата викторина

Победителите от Националната търговска гимназия заедно с доц. Надя Чернева

Участниците от Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“, които се класираха на второ място

участниците имаха възможност да си спомнят най-ярките моменти от живота на Александър Сергеевич, както и да направят кратка разходка в света на руските пословици и фразеологизми. „Тише едешь – дальше будешь“, „Век живи, век учишь“, „Кончил дело – гуляй смело“ – бяха само малка част от разгаданите форми.

В края на празника отборите бяха заслужено наградени, а всеки ученик получи индивиду-

ална грамота за участие в Деня на руския език. Директорът на Руския център доц. д-р Надя Чернева отправи специални благодарности към учителите русисти от трите гимназии – Величка Атанасова, Гертана Георгиева, Любка Марчева, Невена Табакова и Илия Солтиров, без които по думите на доц. Чернева не би имало толкова много млади фенове на руския език.

Център за руски език и култура

➔ От стр. 8

на дванадесет. Всички химични експерименти бяха безопасни за децата, но интересни не само за тях, а и за техните родители.

Първият експеримент беше повече от впечатляващ. Попитахме ги възможно ли е от „химически сок от малина“ да получим „минерална вода“?! Отговорът беше категорично „не“! Ние показахме, че за един химик няма нищо невъзможно, като превърнахме „сока от малина“ в „минерална вода“, преминавайки през много други напитки, докато достигнем до желаната „минерална вода“.

Част от експериментите бяха изпълнени с участието на деца от публиката, като по този начин им дадохме възможност да прекратят времето си, забавлявайки се и научавайки много нови неща. Въпреки че опитите бяха безопасни, предвидени бяха специално защитно облекло, защитни очила и ръкавици за всяко дете. Първи до магията на химията успя да се докосне Данаил Стайков, ученик от Асеновград, който участва в превръщането на „лимонада в оран-

Химични демонстрации...

жада“, за него това беше повече от вълнуващо и интересно.

След приключването на експериментите неговият баща – господин Веселин Стайков, беше толкова впечатлен, че поздрави всички организатори и целия Химически факултет, като написа следното: „В Химическия факултет на Пловдивския университет екип от сърцати професионалисти пле-

ниха възприятията на децата с интригуващи химични опити – изключително преживяване не само за малчуганите, а и за родителите. Поздравления за екипа на факултета!“

Други завладяващи опити бяха демонстрирани от доц. д-р Йорданка Димова и докторант Йордан Стремски – „цветовете на дъгата“, „дух в бутилка“, „лава в чаша“, „слонска паста за зъби“,

Децата не само бяха благодарна публика, но и участваха в експериментите

как се пали огън без кибрит..., както и още много други забавни химични експерименти.

На финала родителите и децата получиха указания кои опити могат да повторят безопасно у дома с използване на миещ препарат, олио, боя за храна, лимонен сок, сода за хляб и др. В очите на малките ни гости имаше тази детска любознателност и стремеж да си обяснят всичко случващо се край тях. Всички те си тръгнаха с почерпка и подаръци, подсигурени от организаторите, и разбира се – много щастливи. Вярваме, че чрез тези експерименти може да се провокира интерес и любов към науката у децата.

Специални благодарности на доц. д-р Стела Статкова-Абегхе, председател и основател на Химически клуб „Драгендорф“, както и на доц. д-р Йорданка Димова за съдействието и цялостната организация!

Възхищавам се на техния професионализъм!

За повече информация посетете официалния сайт на Химически клуб „Драгендорф“ <http://chemclub.uni-plovdiv.net/> или Facebook страницата Chemistry Club Dragendorff.

Неоелинисти от Пловдивския университет за втори път откриха театрална универсиада в Гърция

С интерпретация на разказа „Кошута“ от Йордан Йовков студенти от сектор „Новогръцки език“ към катедра „Общо езиковедие и история на българския език“ откриха тазгодишната 14-а поред Международна театрална универсиада през месец май в Серес, Гърция. Произведението бе изиграно на гръцки език, а преводът е дело на доц. д-р Христина Марку и нейните възпитаници Маркос Албанис и Зои Политу, изучавали български език в Тракийския университет „Демокрит“ в Комотини.

От предходните години град Серес помни много добре театралните изяви на пловдивските неоелинисти, топло посрещнати от всички зрители. След пожънатите успехи домакинските решиха за втори път да окажат честта на българските студенти, които да дадат старта на театралния фестивал. Безспорно и този път овациите бяха заслужени. Представлението протече изцяло във фолклорна линия с много характерни и традиционни за България мотиви. Не отсъстваха нито чудесните ни народни песни, нито обичайната за онова време ръченица. Прекрасният глас на Елиана Йованович – служител в Университетската библиотека на Пловдивския университет, прозвуча нежно в залата на театър „Астерия“. Със сигурност с всичката пъстрота на българските шевици, красивите фотоси и цветя, фолклорната музика и танци зрителите

Момент от спектакъла

се пренесоха в китното българско селце Жеруна. Повече подробности за участието и трепетите на актьорите и екипа ще научите от интервюто, което следва.

Казвам „Калимера“ на студентите от първи курс в специалността „Български език и новогръцки език“, както и на прекрасното попълнение в трупата – Елиана Йованович.

– Как се почувства, когато за първи път се качи на сцената, и смяташ ли, че това участие е допринесло за знанията ти по новогръцки език?

Габриела Вълчева: Качването ми на гръцка сцена беше едно ново и вълнуващо преживяване. Определено смятам, че участието в постановката ми помогна да обогатя своя гръцки език, понеже имаше доста непознати думи в сценария, които вече знам.

– Дарина, ти си първокурсничка и изучаваш гръцки език за първи път. Имаше ли колебания дали да приемеш ролята на Дойна?

Дарина Колева: Да, разбира се, имах колебания, точно защото съм абсолютно начинаеща по отношение на новогръцкия и се притеснявах дали ще успея да се справя със заучаването на репликите.

– Митко и Нико, вие сте живели и учили в Гърция. Имате ли предишен опит в театрални постановки на гръцки език? Преоткрихте ли нещо ново за езика?

Николай Николов: Да, така е. За съжаление, не съм имал възможността да се кача на сцена и да отключа в мен тази малка искрица на желание за изява. Веднага щом ас. Гроздева ме покани да участвам, не се замислих и приех да се включа в предизвикателството. Да поема една голяма и отговорна

Актьорите неоелинисти заедно с ас. Величка Гроздева и кмета на град Серес

задача, каквато е ролята на Стефан, а и това да бъдеш част от едно цяло. Винаги се връщам с нови познания за езика, той е една безкрайна съкровищница, от която трябва да гребем с пълни шепи.

Димитриос Комнинос: Играл съм роли в училище два пъти. Веднъж във връзка с 25 март, националния празник на Гърция, а след това в представление по Омир. Винаги ми е било интересно да науча нещо ново, особено щом става дума за гръцкия език.

– Ели, какво беше усещането да излезеш пред толкова много хора и да пееш български народни песни? Как смяташ, успя ли да развълнуваш гръцката публика?

Елиана Йованович: Наистина не знам какво да кажа, още съм под влиянието на емоции-

те. Още се вълнувам! Усещането да пееш пред толкова много хора в една голяма зала, пред чужда публика, е неопишуемо. Да виждаш как всички ти се радват и те аплодират. За мен това изпълнение беше двоен празник – веднъж заради положителното отношение на гръцката публика, втори път – защото дадох своя принос за постановката. Песните бяха много емоционални, а отношението на зрителите – действително внимателно и искрено. Показах ми такава голяма уважение! Беше изключително удоволствие да пея пред сереската публика. Още първото изпълнение, на „Тръгнала е малка мома“, грабна сърцата на присъстващите. В средата на постановката песента „Мелай Дойна“ отново ги развълнува. Българският фолклор е една голяма магия,

като шарена черга, изтъкана от музика, песни и традиции. Сигурна съм, че се получи прекрасен спектакъл, и се радвам, че бях част от него!

– Как минаваха репетициите? Какви трудности срещнахте при заучаването на репликите си?

Дарина Колева: Репетициите минаваха леко, дори забавно. Всички бяхме много ентузиазирани и полагахме доста усилия, за да се справим с предстоящата постановка. Най-големите трудности са научаването на текста срещнах при произнасянето на думите, защото имам проблем с гръцкото ударение и произношението ми невинаги беше вярно. Особено ме затрудниха думите с две ударения, но в репетиционния процес успях да се справя.

Габриела Вълчева: С нетърпение чаках репетициите ни. И аз, и колегите ми се бяхме заели много сериозно със заучаването на репликите и влизането ни в роля. Разбира се, не пропускахме и да се позабавяваме и посмеем по време на репетициите. Имах малки проблеми при произнасянето на някои от думите, но с упорство и труд успях да науча всичко перфектно. Щастлива съм, че участвах в този проект. Създадох си страхотни спомени и се запознах с много приятни и позитивни хора. Определено

Форматът „БИЗНЕС ПОСОКИ – 2018“ гостува на Община Перушица

Доц. д-р Атанас ВЛАДИКОВ

Ежегодният практически семинар за студенти „Бизнес посоки“, организиран от катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ (МИО) на Факултета по икономически и социални науки (ФИСН), се проведе на 30 май 2018 г. при изключително висок интерес от страна на студентите.

Форматът „Бизнес посоки“ е уникална устойчива формула на катедрата за създаване на тясна връзка между теоретичния свят и реалния бизнес и е замислен като практикум от събития, които да се провеждат „на терен“ в различни частни фирми, неправителствени структури, публични институции и организации – партньори на ФИСН.

Тази година събитието „Бизнес посоки“ беше организирано от доц. д-р Атанас Владиков и доц. д-р Теофана Димитрова (ръководител на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“), които с помощта на екип от Община Перушица изготвиха специална работна програма за студентите от ФИСН, оформена от екипа на издателството на Пловдивския университет като пълноцветен постер на хартия и в електронен вариант. Ключовата идея на подобен род постери е да се дава по-голяма публичност на събитията на ФИСН, за да се включват по-голям брой желаещи да участват в подобен род практически формати, които са безплатни за студентите.

В програмата се включиха студенти от различни курсове и специалности на ФИСН: „Маркетинг“, „Стопанско управление“, „Публична администрация“ и „Макроекономика“, а в деня на

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
Факултет по икономически и социални науки
КАТЕДРА „МАРКЕТИНГ И МИО“ ФИСН
организира ежегодния практически семинар за студенти „БИЗНЕС ПОСОКИ“
БИЗНЕС ПОСОКИ – 2018 г.
гостува на
ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА
РАБОТНА ПРОГРАМА за 30 май 2018 г., среда:

10:30 – 10:50	Обществен прием	
10:50 – 11:00	Плътване от ПУ „Д. Хилендарски“ гр. Перушица	
11:00 – 11:45	Обява 1. Миксоложическа спортна зала „Перушица“ Поздравие, фото-снимки и видеоснимки на залата	
	Тема 2. Маркетинг на спортни събития	
11:45 – 12:15	Обява 2. Икономически музей на Община Перушица Модернизация на музей, опазване на историческите споменици на местното село	
	Тема 3. Модернизация на исторически споменици	
12:15 – 12:45	Обява 3. Църква „Св. Архангел Михаил“ гр. Перушица Съвременни икономически събития, включващи се в общата култура и Архитектурно-исторически паметник, който свидетелства за възрожденския и националния романтичен похвати на Младия български епохен стил	
	Тема 4. Съвременни икономически събития	
12:45 – 13:15	Обява 4. Данъбългарци Съвременни икономически събития, включващи се в общата култура и Архитектурно-исторически паметник, който свидетелства за възрожденския и националния романтичен похвати на Младия български епохен стил	
	Тема 5. Съвременни икономически събития	
13:15 – 14:00	Обява 5. Публична администрация Съвременни икономически събития, включващи се в общата култура и Архитектурно-исторически паметник, който свидетелства за възрожденския и националния романтичен похвати на Младия български епохен стил	
	Тема 6. Съвременни икономически събития	
14:00 – 14:30	Обява 6. Обява за Перушица	
14:30 – 16:00	Обществен прием	

ОТГОВОРНИЦА ПО ОРГАНИЗАЦИЯТА:
доц. д-р Атанас Владиков и доц. д-р Теофана Димитрова в офис на Община Перушица

Плакатът с програмата на семинара

посещението по повод на подпомагането на организацията на студентите се включи и научният секретар на Катедрата – гл. ас. д-р Марин Братков.

В работната практическа програма на „Бизнес посоки“ бяха включени пет обекта за посещение в Община Перушица и кореспондиращите теми

Студентите в Дановото училище

за дискусия, които тези обекти провокират. Например маркетинг на спортни събития, съчетан с посещение на мултифункционалната спортна зала в град Перушица; маркетинг на исторически събития, съчетан с дискусия по организиране на музейното дело и икономическа ревитализация на музейната сграда в града; маркетинг в образователната сфера, съчетан с посещение на Дановото училище, и др.

Работното посещение се проведе по план, инициираха се интересни ракурси за дискусия, създадох се градивни контакти между студентите от различните специалности и организационния екип на катед-

рата, от една страна, и лекторите на събитията и студентите, от друга.

Хубавото време позволи да се направят много снимки, селфита и онлайн споделяния в социалните мрежи на интересни моменти. В края на събитието беше „поставена“ задача от студентите пред организационния екип за следващия път придвижването на участниците във формата „Бизнес посоки“ да стане с автобуса на Пловдивския университет, тъй като социалните мрежи „загряха“ от споделяния и позитивни коментари на колеги студенти, които изразиха желание да се включат масово в следващото издание.

От стр. 10 ➡

ще остане едно незабравимо преживяване!

– Мария Вълкова и Мария Гурова имат дипломи за магистри от специалността „Балканистика“. Момичета, вие сте „ветераните“ в трупата. Участвате за четвърти пореден път в Международната театрална универсиада в Серес. Пасна ли ви тази година новата роля на сценаристи? Как се почувствахте от другата страна на сцената?

Мария Вълкова и Мария Гурова: За нас участието в универсиадата е традиция, която очакваме с нетърпение всяка година. Да бъдеш от другата

Неоелинисти от Пловдивския...

страна, е предизвикателство, но му се насладихме наравно с актьорите. Много ни радва фактът, че има ентузиастични сред неоелинистите, които ще продължат театралната практика на сектор „Новогръзки език“, за да участват и занапред в универсиадата. С течение на времето виждаме как усилията, положени в такъв род инициативи, се отплащат щедро и при професионалната ни реализация.

– Любо завърши тази година специалността „Български език и новогръзки език“. Какви са предизвика-

телствата пред техническото лице и отговорника за мултимедийната реализация на спектакъла?

– След успеха ни миналата година отново получих поканата да бъда човекът, който да отговаря за аудио-визуалния облик на театралната постановка. Веднага приех с ясната представа, че отговорността, която поемам, е огромна и че ще дам всичко от себе си, за да се представим на високо ниво. Имаше много перипетии и забавни моменти, постоянни корекции на звук и светлина, буквално до самото начало на

„нашата „Кошута“. За щастие, всичко мина по план и бурните аплодисменти не закъсняха след края на представлението. В такъв момент човек разбира как целият този труд и време го възнаграждават. Искаме да благодарим на ас. Величка Гроздева за поканата, търпението и прекрасното ѝ отношение към нас. С нетърпение очакваме следващата театрална универсиада.

Интервюто подготвиха Мария ВЪЛКОВА – магистър от специалността „Балканистика“, Любомир ВЕНЧЕВ – бакалавър от специалността „Български език и новогръзки език“

Проблеми пред продължаващото обучение във функционален регион Пловдив

Кръгла маса по проекта YOUNG ADULLLTS

Гл. ас. д-р Борислава ПЕТКОВА

В последните десетилетия един от ключовите проблеми за съвременна Европа е адекватното и стабилно реализиране на младите хора на пазара на труда, с особен акцент върху уязвимите социални групи (рано напускащи системата на образованието, самотни майки, представители на етнически малцинства и др.). Националните политики, провеждани в държавите от ЕС за осъществяване на прехода от образование към заетост, изправят младежите пред нарастващи предизвикателства, свързани както с професионалното, така и с личностното развитие. Подобни бързоразвиващи се процеси водят до очертаването на все по-малко стандартизирани и нелинейни параболи на професионална реализация на младите възрастни¹. Тенденциите на фрагментарност и нахсаност на професионалните биографии на младежите се наблюдават както в страните от бившия социалистически блок (*България и Хърватия*), така и в „старите“ демокрации, функциониращи в държави като *Австрия, Германия, Финландия, Шотландия (Великобритания)* и в държави, засегнати в по-значителна степен от икономическата криза от 2008 г. – *Испания, Италия, Португалия*.

В рамките на проектните дейности посочените девет държави (с общо 18 функционални региона) се превърнаха в социални лаборатории за провеждане на проучване на резултатите от създаването, апробирането и имплементирането на европейските LLL политики², вземайки предвид и социалната специфика на съответното общество, в което е положена таргет групата на младежите на възраст от 18 до 29 г. и особено на уязвимите социални подгрупи.

Проектните проучвания се фокусират върху три основни изследователски обекта:

- младите възрастни и техните нагласи относно способите за преодоляване на прехода между образование и трудова заетост чрез програмите за учене през целия живот (Life Course);
- експертите, които реализират съответните европейски и национални политики за продължаващо обучение (Cultural Political Economy);
- регионалния контекст на формирането и приложението на политиките (Governance).

Основните цели на европейските политики за продължаващо обучение се изразяват не само в поощряването на икономически растеж в съответната държава, но успоредно с това гарантиране на социалното включване на младите хора и реализиране на техния личностен потенциал. Чрез дейностите по проекта YOUNG ADULLLTS изследователският екип:

- Проучва как различните LLL политики (образователна, насърчаваща заетостта, социална, младежка) се съвместяват една с друга по отношение на основните насоки и цели и как всяка политика отчита потребностите и желанията на младите възрастни;
- Изследва очакваните и непредвидените ефекти от политиките, насочени към младите възрастни. В тази посока се търсят социално-политически решения, които да са релевантни на социалните тенденции у нас и в цяла Европа, като процеса на дестандартизация на житейския път и развитие на икономиката, основана на нови умения;
- Генерира нови познания за регионалните и локалните специфики при създаването на политики, като обръща специално внимание на социалните актьори и динамиката на социалните процеси. Фокусирането върху специфичния регионален/локален контекст представлява опит за изясняване на взаимодействието и взаимното допълване между LLL политиките и други обществени сектори. Това ще допринесе за по-доброто разбиране на настоящата ситуация на

¹ Young adults (млади възрастни) – според определението на ООН това са младите хора на възраст от 18 до 29 години.

² Life Long Learning – учене през целия живот.

„Политики за подкрепа на младите възрастни в техния жизнен път. Сравнителен анализ на политиките за учене през целия живот и приобщаване чрез образование и работа в Европа“ е международен изследователски проект, финансиран по програмата *Хоризонт 2020*, тематичен приоритет 3: *По-добри политики за младите възрастни – как да стимулираме икономическия растеж и социалното включване в Европа*.

Проектните дейности в Пловдивския функционален регион се осъществяват от екип университетски изследователи от Философско-историческия факултет и Факултета по икономически и социални науки на Пловдивския университет. Ръководител на екипа е доц. д-р Сийка Ковачева (ФИФ), участници: доц. д-р Юлия Джабарова, доц. д-р Станимир Кабаиванов, гл. ас. д-р Блага Маджурова, гл. ас. д-р Добринка Стоянова, гл. ас. д-р Стефан Райчев – всички от ФИФ, и гл. ас. д-р Борислава Петкова от ФИФ.

фрагментираност и несъответствия, за да бъдат зададени параметрите на бъдещите системи за подпомагане на вземането на решения.

В контекста на извършените от края на 2016 г. до момента проучвания изследователският екип организира **експертна кръгла маса**, посветена на проблемите, предизвикателствата и перспективите пред европейските политики за продължаващо обучение. Тя се проведе на 18 май 2018 г. в Заседателната зала на НГД.

За участие бяха поканени специалисти по националните и местните политики в областта на програмите за учене през целия живот, експерти в политиките по заетостта, социални и младежки работници. Акцентът беше поставен върху LLL програмите *Младежка гаранция 1*, *Младежка гаранция 2*, *Младежко предприемачество*, реализирани от Министерството на труда и социалната политика и провеждани

от регионалните бюра по труда, проекта *Студентски практики* на Министерството на образованието и науката, както и обучителни програми, създадени и управлявани от неправителствени организации.

В дискусиата освен изследователския екип на ПУ участие взеха *г-н Георги Титюков*, заместник-кмет на Община Пловдив, отговарящ за спорта, младежките дейности и социалната политика, *г-жа Снежана Харизанова* и *г-жа Веска Григорова*, представители на Дирекция „Социално подпомагане“ – Пловдив, *г-жа Христина Бойчева*, началник-отдел към Дирекция „Бюро по труда“ – Пловдив, *д-р Ивана Вълчанова* и *г-н Милен Сиромашки* от Бюрото по труда – Марица, *г-н Стефан Христов* от фондация „Земята – източник на доходи“, *гл. ас. д-р Пеню Георгиев* и *г-н Димитър Савов*, експерти към ФИФ по проекта „Студентски практики“.

Основните теми, поставени за обсъждане от страна на специалистите, бяха:

- Как е възможно да се постигне по-добро координиране между програмите и инициативите за продължаващо образование, заетост и младежка политика на регионално ниво?
- Кои са новите умения, от които регионалната икономика се нуждае днес и в близко бъдеще, които следва да се заложат в LLL политиките?
- С какви средства може да се постигне по-голям ефект от тези политики, които да увеличат възможностите както за професионално, така и за личностно развитие на младите хора?
- В какви форми младите възрастни могат да се включат в създаването на политики на регионално и на национално ниво?
- Как могат политиките по-добре да отговорят на нелинейните и все по-малко стандартизирани житейски преходи на младите хора?
- Защо най-нуждаещите се млади хора (с по-ниско равнище на образование, по-неуверени и стеснителни) остават извън обхвата на програмите? Има ли неравнопоставеност между по-активните и

Конкурс на тема „Пътят към свободата“

Кристиян ЛЪСКОВ

Катедра „История и археология“ се включи в честванията на 140-годишнината от Освобождението на България с ученически конкурс за историческо есе/научна разработка на тема „Пътят към свободата“. Организатори и инициатори на конкурса бяха доц. д-р Симеон Кацаров и доц. д-р Димитър Димитров. До участие в инициативата бяха допуснати ученици от всички средни училища. Основна цел на конкурса бе учениците да се приобщат към историята и миналото на своя народ, да се насърчи и да се подпомогне възпитаването на патриотично чувство у тях. Броят на участниците тази година бе двойно по-голям от миналогодишния. Учениците демонстрираха лична позиция, оригиналност и познания по темата, с което затрудниха журито. В крайна сметка най-добре аргументираните, ясно формулираните и задълбочените разработки бяха отличени с призовите места.

Наградените участници заедно с учители и представители на катедра „История и археология“

Награждаването се състоя на 30 май при открити врата в Заседателната зала на ПУ. Ръководителят на Катедрата доц. д-р Георги Митрев приветства учениците, техните учители и гостите на събитието. При награждаването участие взе и гл. ас. д-р Станислав Боянов – научен ръководител на Студентския историко-археологически клуб, който активно подкрепи инициативата.

Високото ниво на есетата и разработките, тяхната ори-

гиналност наложиха да бъдат отличени повече участници. Първо място бе присъдено на две единадесетокласнички: Диана Караиванова от XI клас на Професионалната гимназия по хранителни технологии и техника – Пловдив, клуб „Клио“, както и на Джансел Мюмюн – СУ „Христо Смирненски“, с. Черноочене, обл. Кърджали. На второ място бе класирана работата на Димитър Василев – също от XI клас на ПГХТТ – Пловдив, клуб „Клио“. Двете трети места бяха

присъдени на Анелия Крумова – X клас, СУ „Петко Рачов Славейков“, обл. Кърджали, и на Неделя Маринова, XII клас, ПГХТТ – Пловдив, клуб „Клио“.

Победителите от конкурса получиха парични награди, книжки и грамоти, а техните творби ще бъдат отпечатани в студентски сборник. Специална и извънредна награда тази година бе възможността лауреатите да продължат обучението си в бакалавърските програми „История“, „Археология“, „История и чужд език“ или в новата програма „Документалистика и архивистика“.

За показаните високи професионални умения при подготовката на своите възпитаници специални грамоти и книги получиха учителите г-жа Донка Радева, г-жа Юлия Чортленева и г-жа Галина Стефанова.

На изявилите се ученици и на техните учители желаем още много блестящи прояви и стремителен възход!

➔ От стр. 12

по-неактивните младежи и какви са възможностите за нейното преодоляване?

• Разминаванията в очакванията на младежите и работодателите „обезценяват“ ли програмите по продължаващо обучение?

Експертите споделиха своите наблюдения и дългогодишен опит в областта на LLL програмите, посочиха основните проблеми и предизвикателства, с които се срещат в работата с младежите. Очертах се няколко **предложения за оптимизация на процеса на реализация** на младите хора на пазара на труда:

• Да се осъществи пряк контакт на работодателите с младите хора чрез предлагане на работни места още в процеса на обучение в училищата и университетите;

• Създаване на база данни със завършили студенти, която университетите да предоставя на институции като Агенцията по заетостта при необходимост от кадри за работодателите;

• Въвеждане на задължително обучение сред младежите за подготовка на провеждане на интервю за работа;

• Създаване на условия за постепенно преодоляване на ранното напускане на образователната система, особено на младежите от малцинствата, и търсене на начини за превъзможването на капсулирането на младите жени от ромски произход в рамките на семейството;

• По-голям контрол от държавата върху качеството на средното и висшето образование;

• Подобряване на общото ниво на грамотност сред младите, особено сред малцинствените етнически групи;

• Налагане на санкции и глоби на родителите при отсъствие на младежите от училище като възможност за подобряване на грамотността и на подготовката на кадри.

В хода на дискусиата се очертаха няколко възлови проблемни полета, свързани с функциите на държавните структури при провеждане на политиките за учене през целия живот. В резултат на това се оформиха и конкретни препоръки към Министерство на труда и социалната политика като висш държавен орган, който имплементира европейските LLL политики, и към Бюрото по труда като държавна структура, която администрира пакета от LLL програми по региони и осъществява връзката с младежите.

1. Към Министерството на труда и социалната политика:

• Да контролира адекватно процеса по реализиране на LLL програмите, да обедини сходните и да синхронизира многобройните LLL програми;

Проблеми пред продължаващото...

• Да адаптира LLL програмите към интересите на младите хора;

• Да се прилагат различни

мерки, съобразени със спецификата на отделните региони в страната;

• Да предоставят контролни функции на регионалните бюра по труда, за да се намесват при необходимост (напр. при подаване на сигнал за нарушение от страна на работодателя);

• Да се изгради връзка от долу нагоре, т.е. регионалните бюра по труда да предлагат дейности по оптимизиране на реализирането на програмите, които МТСП да вземе предвид;

• Да се дефинират различни подгрупи в групата *Млади възрастни*;

• Да се повиши заплащането на субсидираната заетост за младите хора;

• Да се даде възможност на младите хора да участват активно в създаването на LLL политики/програми.

• Да се проучи мнението на младежите относно LLL програмите; младежките препоръки да се вземат предвид от МТСП;

• Да се привлекат големите работодатели, които към момента избягват участие в LLL програми поради голямата бюрокрация.

2. Към Бюрото по труда:

• Да подобри техническата осигуреност чрез създаване на лесни и достъпни интернет платформи и приложения за мобилни телефони;

• Да изгради единна електронна система на търсещи и предлагащи работа;

• Да говори езика на младите, за да се опосредства връзката с целевите групи;

• Да се организират повече срещи с работодатели;

• Да се привличат повече кандидати по LLL програми чрез създаване на условия за повишаване на интереса на младите хора;

• Да се засили доверието на младежите и да се насърчи ползването на предоставените от Бюрото по труда услуги;

• Да се насочат повече усилия към по-ниско квалифицираните младежи, които по-рядко се включват по LLL програмите.

Всички мнения и препоръки, изразени от експертите, ще бъдат анализирани и заложени в основата на национален доклад. В него ще бъде очертана реалната ситуация, свързана с политиките на имплементирани на програмите за учене през целия живот, с акцент върху Пловдивския функционален регион. Националните доклади от екипите на деветте държави, участници в проекта, ще бъдат обобщени в един общ документ, който ще бъде предоставен на Европейската комисия във финалния етап на проектните дейности в началото на 2019 г.

Кандидатстудентски есета, получили отличен на изпита по български език

Животът е като заледена планина. Непрекъснато се подхлъзваме, падаме, ставаме и продължаваме напред. Но въпреки всичко в света, в който живеем, винаги си оставаме прохождащи.

Никога нямаме летищ за старт. Постиженията и покорените върхове се заплащат скъпо. Колко ще ни струва да се изкачим, зависи от трудностите, с които сме готови да се преборим. А те са една от многото илюзии в живота. Те са онзи тънък, зъл глас вътре в нас, който ни нашепва: „Няма смисъл... Откажи се!“. Волята вътре в сърцата ни обаче сякаш е несломима – остава дори и в моментите на безнадеждност, когато ни боли, когато ни се иска да изкрещим, но не можем. Няма по-издръжливо същество от човека. Колкото и да го мачкат, колкото и да се опитва да го пречупи съдбата, той остава жив, и то с още по-силно желание да се бори, да прекоси и това благо, да покори и следващия връх.

Като се замисляме над всичко това, стигаме и до самата истина за живота – той е просто опит. Поле, на което душата ни да прояви себе си. Смисълът е просто да живеем осъзнато, да се учим във всеки миг, да се обогатяваме от всичко, което ни заобикаля. Светът е толкова цветен, а нашите сърца имат нужда да опознаят цялата палитра в природата. Преживяванията са инструментът за това. Парадоксът възниква тогава, когато се сблъскаме с трудностите. Научени сме да оценяваме само доброто, но не и лошото, само красивото, но не и грозното. Не виждаме обаче, че без да знаем какво е черно, няма как да знаем и какво е бяло, а те са неразривно свързани. Дават ни всичко необходимо, за да познаем себе си.

Едва ли има човек, който да не е преживявал тъмнината, да не е бил в хаоса и да не е правил всичко възможно, за да се измъкне, да срещне отново светлината. Там, в нощта на своя живот, разбираме кои в действителност сме, кои бяхме и кои избираме да бъдем в бъдещето. Бавно, но сигурно душата ни се изправя отново на крака след поражението. Благодарение на осъзнаването, до което сме достигнали, успяваме да видим и онзи лъч светлина в

Попадайки в големия и непознат свят при своето раждане, човек не знае къде е, кой е и какво се очаква от него. Небремен от трудностите, които всекидневният живот ни поднася, той се опитва да открие себе си, да изгради своя собствена ценностна система и да намери пътя към доброто съществуване. Подобно на бяла дъска – понятие, с което Джон Лок сравнява новопоявили се индивид, човешкото съзнание е освободено от конкретни мисли и чувства. То просто е там, готово да се срещне със заобикалящата го действителност, да си създава нови впечатления.

Човек се формира като такъв под влиянието на множество и разнообразни фактори, без дори да го осъзнава. Още от ранна възраст от него се очаква да направи безброй избори, които, макар и на пръв поглед несъществени, предопределят по-нататъшното му съществуване. Същите тези избори определят живота му според категориите добро и зло и посоките на неговото развитие. В изграждането на личността основна роля играят трудностите, които тя среща по своя житейски път. Те са катализаторите за напредъка на индивида и допринасят за придобиването на устойчивост срещу множеството несгоди, които неминуемо ще се изправят пред него.

Човешкият характер представлява съвкупност от различни качества, които се проявяват в разнообразните житейски ситуации. Именно той определя отношенията на личността с останалите и мястото ѝ в обществото като цяло. Взаимодействието между хората и срещата на различните им ценностни системи допринасят за това човек да открие себе си и да отстоява своите възгледи. Сил-

Трудностите са естественото гориво за напредъка на личността

ЙОАНА МУСТАКОВА

отново напред, да позволим на светлото, на красивото около нас да станат лек на разбитото ни сърце. Разбираме как след всяко направено добро, след всеки жест на благодарност към вселената тя ни се отплаща подобаващо. Както една стара поговорка гласи: „Винаги раздават това, от което имаш най-голяма нужда.“ Така, творейки светлина в живота на околните, ние я сътворяваме и за себе си просто защото всички сме едно. Ако един го заболел, ще ни заболел всички, ако единият падне, ще паднем и ние. Всичко в света е свързано. Ние също. Страданията и трудностите са еднакви за всеки от нас. Чувството не се променя, мени се само начинът, по който го получаваме. Затова, колкото добро направим, по закона на привличането толкова ще дойде и при нас. Единственото, което ни е нужно, за да извървим целия този път към щастието, е вяра и надежда. Убеждението, че утре винаги ще бъде една нова възможност, нов ден, нов лъч светлина, нова опитност и може би дори нова любов, която ще озари живота ни, ще ни даде смисъл и ще обогати сърцето ни.

Минавайки от тъмното към светлото, опознаваме цялата палитра на цветовете. Оценяваме емоцията от преживяванията си, независимо как ги оценяваме в момента – добри или лоши. Всяко чувство в душата ни е още един нов цвят, още една възможност за добиване на опит. Начин да осмислим живота си, да пресътворим за пореден път себе си в по-висша версия.

Изток, запад, север, юг... Все едно е накъде ще поемем. Важно е просто да знаем, че този път е път към нас самите. Ако пътуваме навътре към себе си, ще обиколим света надлъж и нашир и ще стигнем отвъд него. А пътуване от хиляди километри започва с една-единствена крачка. Дали сме готови да я направим, да познаем себе си и живота, зависи само от нас...

Трудностите са естественото гориво за напредъка на личността

ЯНА НЕДЯЛКОВА

ната личност обаче се изгражда в моментите на нравствени изпитания и необходимост от преодоляване на трудности. Именно тогава се открива неравният път към напредъка, който е осеян с безброй възможности за личностно развитие и себепостигане. Несгодите, изпречващи се пред човека, представляват естествено гориво, което го задвижва към висините на достойното съществуване. Там той би могъл да открие смисъла и мотивацията за извършване на велики дела, способни да преобърнат живота му.

Малко са хората, чието ежедневие е лишено от неблагоприятни ситуации. Те не познават необходимостта от адекватно решаване на привидно неразрешими въпроси и откриването на изход от тунела, изпълнен със страдание. Мислите и чувствата им наподобяват застинал часовник, затворени са в безкраен кръг на еднообразие, което е способно да отнеме смисъла на техния живот. Липсата на трудности под каквато и да било форма води до известна безхарактерност и меланхолия, които превръщат човека в непълноценен индивид, неспособен да отстоява собствените си позиции.

Макар и нежелани, несгодите изграждат човека като личност, осмислят неговото съществуване. Те допринасят за неговото развитие, представляват изпитание на нравствената му същност. Тяхното преодоляване е едно от основните неща, с които индивидът трябва да се справи, за да превърне своя живот в ценност. Трудностите са естественото гориво за напредъка на личността. Не трябва да се плашим от тях, защото те са онези, които ни изграждат като достойни хора, способни да устоят на суровата действителност.

Добро утро, господин Лорънс

Гергана Коналиева*

Бучене и класическа музика. Това се чува от малката квартира на господин Лорънс. Старият грамофон настойчиво върти Шопен, а вентилаторът упорито движи своите перки. Движение, а не охлаждане, защото точно в този ден слънцето целува земята страстно, сякаш никога няма да я докосне отново. През прозореца, който е само една рамка без остъкление, се вижда трептенето на прашната земя, сякаш хиляди змии мигрират и проправят пътя си през хората, които от своя страна не изглеждат въобще притеснени от времето. Гледката, която малката квартира на господин Лорънс предоставя, е нещо нормално за местните, но за един американец не е. Жени, облечени в саритата си – нови или износени, вървят боси по неасфалтиран път, а между тях мъже и други жени карат своите моторчета. Всичко това в един интересен синхрон, в който хората се разбират, без

да си говорят. Сякаш всеки си има определена траектория, която да спазва. Една гледка, която на пръв поглед изглежда като хаос, но по-късно разбираш, че всичко това е една изключително сложна схема на населението. Когато моторизиранието минават под прозореца на господин Лорънс, прахът, който се вдига след тях, застига прозореца му и го кара да се закашля. Мъжът слага ръка на устата си, после я поглежда – срещу него стои петно смърт.

Бързо бърше ръката си и започва да пише на лаптопа си – единственото нещо, което е ново в малката квартира. Жегата, която се е настанила в тясното пространство, е неопишуема. Потта, която избива от цялото тяло на писателя, го кара на настръхне. Челото и ръцете му биват погъделичкани от капки собствен сок. Побиват го тръпки, сякаш е зима. Студ и жегата – една лепкаво-миришеща комбинация, с която господин Лорънс вече е свикнал. Трудът му засега само се отплаща в безсънни нощи и едно недохранено тяло. Но музата му го кара да прави такива неща. Тя сякаш успява да отнеме и това, което е най-важно за един пълноценен живот. Но ето че в последните няколко месеца тя успява да го събуди рано сутрин и да му забрани да си легне, да го нахрани с идеи и да утоли жаждата му. Има силата да го накара да сънува, без да има нужда да си затваря очите.

Господин Лорънс пише разказите си – този, който е в процес на създаване, е за момиче, което живее на улицата в един голям град. Той е студен, дъждовен и неприветлив. Кратката история е пълна противоположност на мястото, в което се намира. Това го вдъхновява. Да не пише за местата, на които е, а да ги обръща в пълната им противоположност. За него това е изпитание, което го прави по-добър творец. Но той вече е възрастен, а все още не е доволен изцяло от това, което пише. Навремето, когато той се бе запознал със своя идол в литературата, бе получил един съвет: „Никога не очаквай да обичаш творбите си, те винаги ще бъдат като твои доведени деца“. Тогаваш той не разбира какво имаше предвид мъжът с бялата брада, който представяше поредния си бестселър. И точно в този момент, в който се сеца за тази случка, господин Лорънс усеща, че се е загледал в иконата на Исус, която лично си бе

донесъл от Америка. Помисли си, че ако можеше да направи така, че да накара някого да възкръсне, то това не биха били майка му или жена му. То това ще да е мъжът, който му бе дал тежката мъдрост. Щеше да го извика при себе си, да падне на колени и да заплаче. Точно както е правил в детските си години. Да напълни вече остарелите си сини очи със сълзи и на висок глас да риде. Да сподели, че най-накрая разбира думите му. Да му обясни, че не желае да бъде творец, който не обича децата си. Но просто не може да спре. Желаете нещо все по-добро и по-хубаво. Да пише по-вълнуващо и развлекателно. А другият мъж, който го бе накарал да повярва, че може да стане успешен, най-вероятно щеше да му каже нещо още по-тежко. Например: „А мислил ли си за всички неща, които си изтрил и захвърлил? Това е, сякаш да оставиш детето си в сиропиталище“.

При тази мисъл господин Лорънс усети нещо тежко в гърдите си. Реши, че трябва да спре да мисли за това и да се съсредоточи върху разказа си. Той погледна яркия екран пред себе си и тихо каза изпод брадата си: „Е, момиче, ще станеш ли любимата ми дъщеря?“. Но отговорът беше ясен – естествено, че нямаше да бъде.

След около час мъжът усеща остра болка в гърлото си – кога последно бе пил вода? Няма значение, сега ще го направи. Той внимателно става от мястото си и си налива чака вода, която определено не е питейна, но това него не го притеснява. Докато бавно изпива всичко,

гледа единствената снимка, която е взел със себе си. Жена с бяла капела и дълга синя рокля. Господин Лорънс се усмихва, а после отронва няколко сълзи. Пита се как може това, което най-много обичаш, след време да се превърне в най-голямата ти болка.

Прави нещо необичайно и слиза до магазина, който е под квартирата му. Продавачката му се радва и с изострен акцент му говори: „Добро утро, господин Лорънс! Прекрасен ден, нали?“. Писателят я гледа с недоумение, после отвърща, че жегата е убийствена. Тя весело обяснява, че по-добре така, отколкото да има природно бедствие, което сериозно да навреди на живота на хората. Той мълчи. После си поръчва някакви плодове – първите, които вижда. Един килограм от тях. Продавачката усмихнато подбира плодовете. Господин Лорънс я пита как е толкова весела дори в такава кошмарно време. Тя ококорва очи, сякаш въпросът на чужденеца е напълно абсурден. След това с лекота отговаря с думи, които изведнъж поставят някаква мъглявина над мъдростта, за която писателят днес се бе сетил: „Животът е комбинация от добро и лошо, вие решавате върху кое ще се съсредоточите, господин Лорънс“. И това нещо той е чувал през годините от всеки, в различни варианти, но нещо в този конкретен момент кара писателя наистина да се замисли над простичките думи на продавачката. Той бързо взема своя килограм от плодове, които няма да изяде, и плаща. След това с необичайно бърза крачка се качва в квартирата си и сяда на бюрото пред лаптопа.

Стои и не мърда. После той внимателно слага ръцете си на клавиатурата и преди да започне да пише, казва на висок глас: „Е, момиче, ти си любимата ми дъщеря“, и бързо започва да печата своите идеи, своя въздух и храна, своя сън и единствена любов.

* Текстът на Гергана Коналиева – студентка в специалността „Лингвистика с бизнес администрация“, II курс, е отличен с Втора награда в литературния конкурс на вестник „Пловдивски университет“.

Мария Калас – гласът на столетието

Д-р Енчо ТИЛЕВ

Мария Анна София Сесилия Калогеропуло се ражда на 2 декември 1923 г. в Ню Йорк. Несходството между имената на Мария и мястото на раждане не е случайно: месеци преди тя да се роди, семейството на Георгиос и Евангелия Калогеропулос напуска родната Гърция и заминава за мегаполиса, превърнал се в символ на американската мечта през първите десетилетия на двадесетото столетие. Въпреки че семейство Калогеропулос е достатъчно заможно, за да си позволи охлен живот в родината, Георгиос спонтанно решава да заминат отвъд океана, след като няколко месеца по-рано умира синът им Василис. В тягостната атмосфера, изпълнена с тъга по починалото дете, но и с надежди за нов живот в Щатите през декември 1923 г. се ражда бъдещата Мария Калас. Дори смяната на дългата и трудна за произнасяне фамилия с краткото и благозвучно *Калас* показва стремежа на семейството да се интегрира в американското общество.

Домашната обстановка изиграва ключова роля при формирането на характера на малката Мария. Разкъсвана между обичта към баща си и свръхамбициозния характер на майка си, още в най-ранна възраст Мария заживява с чувството на неудовлетвореност и неувереност в себе си – усещане, което в различна степен ще запази през целия си живот и което ще я съпътства дори в най-славните мигове на кариерата ѝ. Въпреки това майка ѝ е човекът, с когото често ходят до библиотеката, вземат плочи с оперни записи и слушат по радиото излъчванията на спектаклите от нюйоркската „Метрополитън опера“. С годините Мария израства красиво и стройно момиче, макар тя самата да се определя като грозна и отблъскваща. Участията ѝ в различни училищни прояви постепенно я поставят в центъра на майчиното внимание, но я приковават с часове към пианото и пеенето, поради което години по-късно Калас ще заяви убедено, че срещу „огравването“ на детството и натоварването на детето с непосилни отговорности трябва да има закон.

Съществен разрыв в семейните отношения между Георгиос и Евангелия настъпва през 1937 г., когато се разделят, при което Евангелия и Мария

Мария Калас – снимката е от 1958 г.

се връщат в Атина, където семейството си връща старото име. Тъй като Мария е твърде малка, за да кандидатства в консерваторията, се налага да преправят някои документи и едва 14-годишна, тя започва да учи пеене при сопраното Мария Тривела. На сцената на консерваторията са и първите ѝ по-сериозни изяви, където изпълнява част от партията на Тоска от едноименната опера на Пучини, а на 2 април 1939 г. дебютира в ролята на Сантуца от „Селска чест“. Забележително е, че още в началото, едва на 15-годишна възраст, тя навлиза в репертоар, който предполага не просто солидни интерпретаторски умения, но и голяма гласова издръжливост. Още в първите ѝ професионални изяви се проявяват и други качества на нейния характер – изключителният професионализъм и работоспособност. В този период Мария се запознава и с испанското сопрано Елвира де Идалго, която я въвежда в колоратурния сопранов репертоар и я формира като белкантова певица. Тя е и една от малкото личности, с които до края на живота си Калас запазва винаги добри отношения. През 1942 г. Мария излиза за първи път в ролята на Тоска в амфитеатъра на гръцката столица, след което от хористка е назначена за първо сопрано на Атинската опера. Две години по-късно тя дебютира и в ролята на Леонора от единствената опера на Бетовен – „Фиделио“, която се смята за почти невъзможна за пеене.

През 1945 г., след някои разпри в Атинската опера, породени от високото положение на младата певица в трупата на оперния театър, Мария решава да се върне в Америка. Там тя отново става Калас и за крат-

„Там, където свършват думите, започва музиката“ – е казал Хофман. И наистина музиката е твърде велика, за да се говори за нея. Но винаги можем да ѝ служим и да я уважаваме смирено. За мен пеенето не е горделив акт, а опит за издигане към небесата, където цари съвършена хармония.“

Мария Калас

„Мария Калас – гласът на столетието“ – това бе надсловът на вечерта, посветена на една от най-забележителните певици в историята на операта. Събитието бе организирано от Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“, а един месец по-рано се проведе вечер в памет на българската прима Гена Димитрова. Водещ отново бе Енчо Тилев, който запозна гостите с житейския и творческия път на Мария Калас. Бяха показани и някои от знаковите изпълнения на великото сопрано, които и до днес са пример за истинско белкантово пеене.“

ко заживява с баща си. Този период е свързан и със значително напълняване. Следват отчаяни опити да започне работа в някой от театрите на Новия континент и макар че е било планирано да участва в няколко постановки, по различни причини представлението така и не се осъществява. От най-голямо значение се оказва запознанството ѝ с италианския бас Никола Роси-Лемени, благодарение на когото тя се среща с Джовани Дзенатело – художествения ръководител на летния фестивал на арената във Верона. Калас е ангажирана да пее и през юни 1947 г. участва в четири представления на „Джоконда“ (Любопитен факт е, че през 1980 г. в същата роля и на същата сцена дебютира и Гена Димитрова, а през 2005 г., когато умира голямата българска прима, посвещават единият от спектаклите на „двете най-добри изпълнителки на ролята на Джоконда – Мария Калас и Гена Димитрова“) Въпреки добрите отзиви за представянето ѝ тя не получава никакви по-нататъшни професионални предложения, но идването в Италия я среща с двама души, които оставят съществена следа в живота ѝ. Единият е диригентът Тулио Серафин, който веднага съзира таланта ѝ, като заявява, че тя е певицата, която всички отдавна очакват. Другият е индустриалецът Джовани Батиста Менегини, който оказва безрезервна помощ в началните години на италианската ѝ кариера и за когото тя се омъжва през 1949 г. Той успява да уреди и прослушването при тогавашния директор на Ла Скала – Марио Лаброка, пред когото Калас пее „Casta diva“ (прочутата ария на Норма, която се превръща в неин боен кон), но коментарът на Лабро-

ка към Менегини е безкрайно обезкуражаващ: „От нея няма да излезе нищо. Върнете я в Америка възможно най-бързо. За вас това ще е най-добрата сделка – ако я задържите тук, ще е голяма загуба, защото не става за нищо, наистина за нищо“. Въпреки това първите сериозни предложения не закъсняват и още през същата година Мария излиза на сцената на венецианската опера „La Fenice“, където си партнира с българина Борис Христов и където разширява репертоара си, добавяйки ролите на Аида, Изолда, Турандот и Леонора от „Силата на съдбата“. Следват участия в театрите във Флоренция, Неапол, Буенос Айрес, Мексико, а суперлативите за нея са непрестанни. Макар че вече е пожънала успехи на много от най-престижните европейски и американски сцени, митичният *Teatro alla Scala* все още остава безразличен към нея. Едва през 1950 г. е поканена за участие в няколко представления, за да замести примадоната там – Рената Тебалди, но критиката не е единодушна по отношение на представянето ѝ. През същата година Калас се среща и с най-големия колос на италианската музика през първата половина на XX век – диригента Артуро Тосканини, с когото планират да поставят заедно „Макбет“, но реализацията се отлага (осъществява се през 1952 г. под палката на Виктор де Сабата). Мечтаният дебют в Ла Скала се състои на 7 декември 1951 г., когато пее в „Сицилиански вечерни“ при откриването на новия сезон, а по-късно и в „Норма“, „Отвлечането от сарая“, „Джоконда“, „Травиата“, „Макбет“, както и в „Аида“ по повод на коронацията на кралица Елизабет II в Лондон.

Вторият ученически куиз „Познаваш ли историята“

Кристиян ЛЪСКОВ

Измина една година от първата по рода си историческа викторина за ученици в Пловдивския университет. Много „сметки“ останаха неразчитени между училищата, оспорващи си призовите места. И тази година на 7 бяха отборите, които се опитаха да получат ясен отговор на единствен въпрос: **Познаваш ли историята? Състезанието между учениците на нашия град се проведе през месец май в зала „Компас“, която още помнеше екзалтацията от предходната викторина.**

Всъщност състезанието се превърна в цяло събитие, събрали ученици, учители, университетски преподаватели и студенти. Цели два бяха отборите на ПХГ „Св. св. Кирил и Методий“: „Оренда“ и „9“, както и тези на СУ „Св. Паисий Хилендарски“, именувани „Marche Ou Creve“ („Дългата разходка“) и отбор „Тохол“. Дебютантите тази година бяха учениците от Частно средно училище „Дружба“ – отбора с най-младия участник. Палитрата от отбори бе дооформена от Френската гимназия „Антоан дьо Сент Екзюпери“ – миналогодишния победител, и от Езикова гимназия „Пловдив“. И тази година воедна на викторината бе колежката и млада

учителка Анна-Мария Сурчева.

Всеки отбор наброяваше до 5 души, като тук трябва да споменем и 6-ия играч – публиката, която през цялото време подкрепяше своите любимци, а в антрактите им даваше и сигурни напътствия за успех. Викторината протече в няколко кръга, в които се отговаряше на въпроси, съобразени с учебното съдържание по история и цивилизация, изучавано в горните класове. Първият кръг включваше въпроси от типа „Вярно или грешно?“, а вторият кръг бе на тестови принципи. След кръга с въпросите от отворен тип вълнението се покачи, а борбата бе за всяка точка. Най-интересни и емо-

ционални се оказаха заключителните два кръга, в първия от които всеки отбор трябваше да разпознае 5 снимки или илюстрации. Във финалния въпросите бяха от типа: „Кой съм аз?“, „Какво е това?“ – различни и коварни описания, които само най-досетливите разпознаха. Тази година до дузпи не се стигна. Така категоричен победител във втория ученически куиз под наслов „Познаваш ли историята?“ станаха възпитаниците на г-жа Вълчева от отбор „Тохол“ в състав: Владимир Урилски, Симон Джоглова, Денислав Аксиев, Петър Кръстев и Кристиан Мендизов. Като техни подгласници на второ място се класира отбор „9“ на учениците от XII „б“ клас, водени от г-жа Димитрова. Щастливото трето място бе заето от Английската гимназия и учениците на г-жа Доникиан.

Наградният фонд за първите 3 места бе близо 200 лева, а всички отбори получиха книги

и грамоти за участието си. Отговорни за изграждащото се като традиция събитие в нашия университет, за емоциите са преподавателите от катедра „История и археология“ и най-вече доц. д-р Симеон Кацаров, доц. д-р Димитър Димитров и гл. ас. д-р Станислав Боянов. Инициативата бе подкрепена с дейното участие на членовете на СИАК „Проф. Велизар Велков“.

На финала участници и организатори си пожелаха да се видят отново в следващото състезание, където едни да потърсят реванш, а други да затвърдят своята хегемония на полето на знанието.

Дотогава обаче можем само да изкажем огромна благодарност и да засвидетелстваме признание за голямото усърдие на тези и всички други учители, които гледат на своите ученици не като на системен придатък, а като на ПОБЕДИТЕЛИ!

➔ От стр. 16

Следващите две години – 1953 и 1954 г. – са белязани от осезаемата физическа промяна, която превръща Калас не просто в „свещено чудовище“ на операта, но и в модна икона – тя отслабва с почти 30 кг. С новата си външност Калас започва да привлича все повече мъжкото внимание, което води и до изостряне на отношенията със съпруга ѝ Менегини, а през лятото на 1957 г. Калас се запознава и с корабния магнат Аристотел Онасис – среща, която променя живота ѝ. Това се случва в период, когато Мария е уморена от пътувания и участия, а вече се забелязват и наченки на неувереност в гласа ѝ. Трудно е да се каже дали започналата малко по-късно любовна афера между нея и Онасис, която е свързана и с оттеглянето ѝ от сцената за около две години и половина, е причината за задълбочаващите се проблеми с гласа. Факт е обаче, че през този период Калас участва почти само в концерти, а репетициите са сведени до минимум. На голямата сцена се връща едва през 1964 г. в „Ковънт Гардън“, където пее в новата постановка на „Тоска“, режисирана от Франко Дзефирели. В лондонския театър на 5 юли 1965 г. в ролята на Тоска

Мария Калас – гласът...

тя участва за последен път в цялостен спектакъл.

Принудителното оттегляне от сцената без съмнение е силен удар за Мария Калас; по-късно тя признава, че през живота си истински обичана се е чувствала само на сцената. Но по онова време връзката ѝ с Онасис може би все пак успява да компенсира тази празнота, макар и там да се усеща силна разколебаност. С надежда, че ще се оженият, през 1966 г. тя се отказва от американското си гражданство и си връща гръцкото, с което де факто анулира брака си с Менегини, с когото отдавна са разделени. Но и тук надеждите ѝ се оказват напразни – през 1968 г. А. Онасис се жени за Жаклин Кенеди, съпругата на убития американски президент Джон Кенеди. Изключително наранена от постъпката на доскоронния си любим, Калас се оттегля от светския живот, но осъзнава, че само благодарение на работата си тя ще може да излезе отново пред публика и да се задържи на оперния Олимп. През 1969 г. се снима в „Медей“, филм на режисьора Пиер Паоло Пазолини. Любопитен факт е, че по силата на едно недоразумение

именно на снимките на филма в Кападокия М. Калас се запознава с българката Надя Станчова, която става една от най-близките приятелки в последното десетилетие от живота на примадоната (спомените на Н. Станчова са описани в книгата „Спомени за Мария Калас“).

Следващите години са белязани от силното желание да се върне отново на сцената, от осъзнаването на реалното положение на нещата и от борбата да бъде обичана. През 1971 – 1972 г. Калас изнася майсторски класове в Ню Йорк, а през април 1973 г. в *Teatro regio* в Торино с тенора Джузепе ди Стефано режисират постановката „Сицилиански вечерни“, в която ролята на Елена се изпълнява от Р. Кабаиванска. По идея на Ди Стефано през 1973 – 1974 г. двамата предприемат голямо международно турне, като изнасят концерти в Европа, Америка и Азия (спомените от това начинание са описани в новоизлязлата на български език книга „Мария Калас. Последното турне“ на пианиста Р. Съдърланд). Макар че гласът ѝ не си е възвърнал предишната мощ и богата нюансираност, Калас се справя много добре и

в края на турнето дори обмисля да излезе отново на сцена в емблематичната си роля на Тоска – план, който, за съжаление, така и не се осъществява.

Финален акорд в живота на Мария се оказва смъртта на Онасис през 1975 г., когото тя не престава да обича и с когото все пак запазват приятелски отношения дори и след раздялата. Оттук нататък тя заживява в самота в парижкия си апартамент, слушайки записите от най-бляскавите си години и казвайки за себе си, че „Калас е мъртва“. Останала сама с шофьора си Феручо и прислужницата си Бруна, Мария Калас умира на 16 септември 1977 г. в Париж от сърдечен удар.

Може много да се говори за гласовите качества на Калас, но е безспорно, че тя съчетава в себе си не просто певицата с изключителен интерпретаторски талант, но и актрисата, която превъплъщава живота на своите героини на сцената. Репертоарът ѝ, включващ партии за всички разновидности на сопрановия глас, потвърждава определението, че тя е *soprano assoluto* („абсолютен сопран“). Така М. Калас става не просто „мит в историята на операта“ (по думите на Р. Кабаиванска), но и идеал, който и днес остава ненадминат.

Отлично представяне на студентите

Поредната Национална универсиада се проведе тази година от 10 до 17 май в София. Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ участва с отбори по 10 вида спорт, като представители при мъжете и жените имахме при лека атлетика, кикбокс, волейбол, баскетбол, тенис на маса, тенис. Останалите ни участници бяха по футбол (мъже) и при жените – джудо, плуване и аеробика. Водачи на отборите бяха съответно: ст. пр. Валентин Кузев – лека атлетика, кикбокс, аеробика, джудо; ст. пр. Димитър Ангов и хон. пр. Георги Илиев – волейбол; баскетбол – хон. пр. Йордан Иванов (мъже) и хон. пр. Елена Петрова (жени); тенис на маса – ст. пр. Румяна Присадова; тенис – ст. пр. Татяна Найденова; футбол – гл. ас. Стоян Димитров; плуване – ст. пр. Велислав Нотов.

На фона на цялостното добро представяне на нашите спортисти изпъкват отборите по тенис на маса при мъжете и жените, които завоюваха първите места. В конкуренция с 11 отбора мъжете допуснаха само една загуба – от Софийския университет с 3:2, а коефициентът им е 28:10. Жените спечелиха всичките си срещи при участието на 10 отбора и постигнаха коефициент 27:5. На първо място в индивидуалната надпревара при участието на 32 състезатели се класира Денис Бекир. Той спечели първото място и при смесените двойки – в тандем с Есин Саид от Националната спортна академия. Денис Бекир спечели и сребърен медал на двойки мъже заедно със Ст. Стоянов от НСА, отстъпвайки на финала в много оспорван двубой.

Участниците ни демонстрираха много висок професионализъм и отговорност, защото конкуренцията беше на изключително ниво – с топирачи от „А“ група и Висшата лига при мъжете и жените. Ако в турнира при дамите нашите състезателки имаха възможност да се включат в индивидуалната надпревара (което не се случи по субективни причини), сигурно медалите ни нямаше да са „само“ 4 златни и 1 сребърен. Заслугата за големия успех е на Денис Бекир, Кристиан Калинов, Борислав Тенекеджиев, Райчо Драгиев – при мъжете, и на Ненка Тушлекова и Нелина Петришка – при жените.

Лекоатлетите, донесли най-много медали за университета, заедно със ст. пр. Валентин Кузев

Както на всяка универсиада, най-много медали донесоха лекоатлетите – 11 общо при мъжете и жените. Гвоздеят на програмата беше финалът на 100 м, където Иван Булкин победи с време 10,9 сек. Сребърни медали спечелиха Габриела Георгиева на 400 м; щафетите 4 x 100 м – мъже и жени; женската щафета на 4 x 400 м. С бронзови медали се окичиха Таня Димитрова – на 800 и 1500 м; Димитър Стоицов – гюле; Станимир Минчев – скок на дължина; Александра Троева – скок на височина, и щафетата 4 x 400 м при мъжете.

По групи дисциплини (8 на брой) взехме 8 купи: 1 първо, 2 втори и 5 трети места. В крайното комплексно класиране от 11 висши училища сме на второ място след НСА. На второ място, отново след НСА, сме и в отборното класиране при мъжете и жените. Заслуга за тези резултати имат още: Симона Иванова – 100 м и 4 x 100 м; Виктория Тенчева – 100 м и 4 x 100 м; Антония Иванова

На най-високото стъпало на почетната стълбичка в турнира по тенис на маса е възпитаникът на Пловдивския университет Денис Бекир

– 400 м и 4 x 400 м; Камелия Атанасова – гюле; Михаела Райкова – скок на височина и гюле; Емил Делибашев – гюле и диск; Мирослав Делибашев – гюле и диск; Спасимир Делибашев – 4 x 400 м, 800 м и 3000 м.

Спортът, който донесе най-много медали за Пловдивския университет след леката атлетика, е кикбоксът – 2 златни, 1 сребърен и 4 бронзови. Участниците бяха разделени в девет категории при мъжете и шест при жените, като двубоите бяха в киклайт и лайт контакт. Ето и представянето на нашите петима състезатели – трима мъже и две жени. Елена Недева (категория 50 кг) спечели 2 златни медала; Нели Тодорова (60 кг) – 1 сребърен и 1 бронзов; Валентин Йончев (94 кг) – 2 бронзови медала; Стефан Чучулски (79 кг) при много силна конкуренция спечели 1 бронзов медал и само контузия му попречи за по-добро представяне. Александър Керкелов (69 кг) също се представи достойно, но остана извън призовата тройка. Състезанията в този спорт се провеждат на принципа на елиминациите и затова много е важна ролята на жребия – за съжаление, в повечето случаи късметът не беше на наша страна.

Финалите в колективните спортове (футбол, баскетбол, волейбол и хандбал) бяха изключително оспорвани, защото имаше по няколко играчи или цял отбор, изграден от състезатели, играещи в „А“ група или Висшата лига.

Тази година имахме представителни отбори по баскетбол и волейбол освен при мъжете и при жените.

Женският баскетболен отбор, за да се класира за финалната четворка, победи в Пловдив Софийския университет с 56:55, в София победи Техническият университет с 95:49 и Медицинския университет с 86:52, а загуби от НСА с 45:53. Отново в Пловдив победи Университета за национално и световно стопанство с 62:56. На финалите в София обаче инкасирахме три загуби – от УНСС с 58:36, от СУ със 70:58 и от НСА с 66:31, което ни остави на призовото IV място в крайното класиране. Най-добри изяви имаха Христина Гераскова и Борислава Петрова. Добри включвания направиха също Елеонора Митева, Десислава Хилендарова и Рени Димова.

Във финалния турнир при мъжете се класираха 8 отбора, разделени в 2 групи. За да стигнат до този етап, баскетболистите ни трябваше да изиграят в пловдивската група на принципа есен – пролет срещи с отборите на Университета за хранителни технологии, Стопанската академия, Медицинския университет и Велико-търновския университет, като в крайна сметка завършиха с най-добър актив и се класираха на първо място. На финалите отборът ни победи Университета по архитектура, строителство и геодезия с 82:67, УНСС със 75:45 и загуби от НСА с 80:92. Класирайки се втори в своята група, те играха с първия отбор от другата – ВТУ, от който загубиха с 96:79. В малкия финал загубихме от Югозападния университет със 113:84 и така останахме на IV място.

Години наред в историята на националните универсиади женският отбор на ПУ по волейбол не успяваше да достигне до финалния турнир. Двамата треньори – Димитър Ангов и Георги Илиев, с много труд и постоянство успяха да изградят боеспособен тим

спортисти на Националната универсиада

и да нарушат статуквото. Едва ли някой ще разбере колко усилия им струваше подборът на състезателките и регистрацията им като „отбор“ – изключително трудни преговори с ръководствата на клубовете, в които тренират момичетата, за да бъдат освободени за тренировки, за организиране на контролни мачове с равностойни противници и още, и още...

Този „новопоявил“ се отбор предизвика истински фурор на тазгодишния форум, оставяйки след себе си отбори със сериозни традиции. В предварителната група в Пловдив на принципа „есен – пролет“ победи с по 3:0 Аграрния университет, УХТ и МУ. На Националната универсиада постигна две победи в групата с по 3:0 над Шуменския университет и СУ, а загуби от НСА с 3:1 гейма. На полуфинала победи УНСС с 3:0, а финалът отново го изправи срещу НСА. Получи се инфарктен мач с доста приливи и отливи, но „Темиди“ предпочете НСА – загуба с 3:1 и второ място в крайното класиране. Мирела Шахпазанова бе обявена за най-добър разпределител, а Симона Николова – за най-добър нападател. Принос за успеха имат още Вангелия Рачкова, Йоана Атанасова, Милена Димова, Пролетка Иванова, Тереза Иванова и всички останали, които взеха участие в мачовете.

Отборът по волейбол – жени, който промени традициите в турнира

Мъжкия отбор по волейбол след мачовете в пловдивската група през есента и пролетта с отборите на АУ, УХТ, МУ и Тракийския университет бе на първо място и се класира за финалите. Там попаднахме в трудна група и инкасирахме три загуби с по 3:0 от НСА, Русенския университет и УНСС, а в спора за 7 – 8 място победихме АУ с 3:2.

Отборите по тенис при мъжете и жените на тази универсиада отстъпиха назад в класирането в сравнение с двете втори места от миналата година. Мъжкия отбор претърпя загуба в групата от УНСС, Техническият университет – София, и УАСГ, с което раздели 7 – 8 място. Най-добре се представи Димитър Костадинов – без загубена среща. Жените, след две победи в групата – съответно над ТУ – София, и Лесотехническият университет, в мача за първото място отстъпиха в оспорван двубой със СУ. На полуфинала – отново три-

Състезателите по кикбокс спечелиха златни, сребърни и бронзови медали

ден съперник в лицето на НСА, последва загуба с 3:2 и за нашите тенисистки останаха бронзовите медали. При жените най-добре се представиха Виктория Ангелова и Камелия Атанасова.

В пловдивската група футболният ни отбор остана втори след победи над всички съперници и загуба от Европейското висше училище по икономика и мениджмънт, което го изпрати на бараж, спечелен с дузпи, а по този начин и класиране за финалната четворка. Жребият отреди за противник отново отбора на ЕВУИМ и отново не успяхме да надделедем. В крайна сметка и третото място е добро класиране.

В джудото поради субективни и обективни причини за София отпътува само Тая Димитрова, която завоюва бронзов медал.

В плуването имахме две участници – на 50 м кроул и на 50 м гръб. Деница Стоянова се класира в двете дисциплини съответно на IV и VII място.

Турнирът по аеробика, в който участваха представители на осем висши училища, се проведе в края на месец април в залата на Националната спортна академия. Дори без голямата си звезда – Ана-Мария Стоилова, отборът на ПУ отново може да се класира първи или втори, но проявеният субективизъм от някои съдии и факторът домакинство си казаха думата. Така нашите състезателки останаха на трето място в отборното класиране, а най-добре се представиха Гергана Демирева, Стефани Главинова и Виктория Мирчева.

На 20 май, само три дни след приключването на универсиадата, на стадион „Пловдив“ се проведе традиционната шафета „Тримонциум“, където участваха 8 отбора. Там ПУ се представи с два отбора, които се класираха на първо и второ място.

Да поздравим всички спортисти на Пловдивския университет и да им пожелаем още по-големи успехи!

Трябва да отбележим, че всички тези успехи бяха постигнати и благодарение на постоянната подкрепа на ректора проф. д-р Запрян Козлуджов, на ръководителя на катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорта“ проф. д.п.н. Веселин Маргаритов, на помощник-ректора Румен Киров и на всички шофьори от звено „Автотранспорт“.

„Пловдивски университет“

Любопитни факти от света на науката

* Известният френски математик Алексис Клеро на десетгодишна възраст вече е познавал висшата математика, на дванадесет години е направил първото си научно откритие, а на осемнадесетгодишна възраст е избран за академик.

* Осем века преди нашата ера, от двете страни на престола на император Теофил били инсталирани златни лъвовете. Когато императорът седнал на трона, лъвовете се

изправяли, изръмжавали и отново лягали на мястото си. Древните механици, очевидно, знаели как се правят добри автомати.

* В Римския Колизеум е открита кухня, в която някога е имало асансьор, който вдигал гладиатори и диви животни от подземията до арената. Асансьорът бил задействан от 60 души.

* Американецът Джордж Уестингхаус за 48 години средно на всеки шест седмици

патентовал ново изобретение.

* За да открие тайните на електромагнитна, Фарадей в продължение на девет години носел в джоба си модел на електромагнит и във всеки свободен момент го поставял в различни позиции, усилено мислейки за решаването на проблема.

* Му – мерна единица в Индия, означаваща разстоянието на което се чува мученето на крава.

Интересни истории, свързани с футбола

Благодарение на кого футболните съдии започват да използват жълтия и червения картон

До края на 60-те години футболните съдии не ползвали картони, а когато предупреждавали някой футболист, просто го записвали в бележник. Докато анализирал някои скандали в международни мачове, които били свързани с езиковата бариера между арбитрите и играчите, началникът на съдийския корпус на едно световно първенство – Кен Астън, поискал да направи системата за наказания по-нагледна. Решението се зародило, когато пътувал с колата и спрял на един светофар. След като се прибрал вкъщи, споделил идеята с жена си, която веднага я визуализирала, като изрязала от цветна хартия червен и жълт картон.

Кой известен футболист е кръстен на американски президент

Кристиано Роналдо не е име и фамилия, а двойно име. При това името Роналдо в Португалия не се среща много често, а момчето е било наречено така, защото баща му е бил почитател на тогавашния президент на САЩ Роналд Рейгън.

На защитата на чия дисертация са присъствали повече футболни фенове, отколкото учени

Знаменитият датски физик Нилс Бор се интересувал от футбол и е бил вратар на клуба „Академик“. Брат му Харалд също бил доктор на науките (специализирал е математика) и е играл в същия клуб, но участвал и в мачове на датския национален отбор. Харалд Бор бил толкова популярен сред публиката, че на защитата на дисертацията му присъствали повече футболни фенове, отколкото математици.

Кой вратар Борис Елцин назначава за първи заместник-министър на спорта през почивката на футболен мач

През 1992 г. се състоял футболен мач между отборите на правителството на Русия и правителството на Москва. Малко преди почивката вратарят на първия отбор получил контузия и в съблекалнята предложили на Елцин да сложи на вратата Владимир Маслаченко, известен вратар на националния отбор на СССР и футболен коментатор. Но Маслаченко отказал, като обяснил, че не е член на правителството. Елцин веднага го назначил за първи заместник-министър на спорта, като заповядал на премиера Егор Гайдар да подготви съответния указ. Маслаченко застанал на вратата и не допуснал гол през второто полувреме, но след това се отказал от новата длъжност.

Къде и кога футболен коментатор е провел радиопредаване, макар че не виждал нищо на терена заради мъгла

През 1940 г. трябвало да се състои поредното единбургско дерби между футболните отбори „Хайбърниън“ и „Хартс“. Заради гъстата мъгла коментаторът на BBC Боб Кингсли, от позицията на която се намирал, изобщо не виждал играчите на терена и случващото се там, но получил указание да води радиопредаването независимо от обстоятелствата. В противен случай немците, които прослушвали ефира, могли да се досетят за времето и безпрепятствено да бомбардират града. Кингсли можел да се ориентира само по виковете на феновете, когато били вкарвани голове, но коментирал по време на целия мач, като си измислял опасни моменти или нарушения на правилата. Мачът завършил с победа за Хартс с 6:5.

Кой футболен клуб е кръстен на две химични вещества

Руският футболен клуб „Амкар“ от град Перм получил името си от съкращението на две химични вещества – амоняк и карбамид, тъй като те били главната продукция на предприятието „Минерални торове“, което създадо клуба.

Къде и кога във футболен мач са участвали над 200 души едновременно

На 17 май 2010 г. в Испания се състоял необичаен благотворителен мач – „Атлетик“ (Билбао) играл срещу 200 деца едновременно. Децата избрали тактика – 66-80-51 с трима вратари, но въпреки това загубили с 3:5.

Кой футболист може да се нарече антипод на легендарен кораб призрак

Много холандски авиоконструктори, спортисти и музиканти са получили прозвище в чест на легендарния кораб призрак „Летящият холандец“. Но е известен и „Нелетящият холандец“ – така нарекли футболиста Денис Бергкамп заради фобията му от летене. Докато играл в „Арсенал“, той категорично отказвал да лети със самолет, заради което пропускал важни мачове от турнирите за европейските купи.

Кои футболисти не са получили нито едно предупреждение през цялата си спортна кариера

Стенли Матюс няколко пъти е бил избран за най-добър футболист на Англия и веднъж – за най-добър футболист на Европа. През цялата си спортна кариера, продължила до 50-годишната му възраст, той нито веднъж не е бил отстраняван от терена и дори не е получил нито едно предупреждение. На прощания му мач кралица Елизабет II му присъдила рицарско звание, което станало първият подобен случай сред футболисти. Същото това постижение – без нито един жълт картон, покъсно повторил Гари Линекер, но той все пак напуснал футбола на 34-годишна възраст.

Кой вратар е вкарал повече голове, отколкото много полеви играчи

Някои футболни вратари помагат на отбора си не само като опазват вратата „суха“, но и вкарват голове, изпълнявайки дузпи и наказателни удари. Много често такъв стил на игра имат южноамериканските вратари. Най-много от всички за цялата футболна история е вкарал бразилецът Рожерио Сени, който има над 100 попадения. Широко известен е също и екстравагантният вратар от Парагвай Хосе Луис Чилаверт. Той е вкарал 62 гола, но остава единственият вратар, успял да направи хеттрик в един мач.

Голът на столетието

Гол на столетието е този, признат за най-добър за цялата история на световните първенства по футбол в резултат на анкета, организирана на сайта на ФИФА при провеждането на първото световно първенство през XXI век. Той е вкаран от аргентинеца Диего Марадона в 54-тата минута от четвъртфинала на световното първенство през 1986 г. срещу Англия. Мачът се състоял на 22 юни на стадион „Ацтека“ в Мексико. Голът на столетието бил предшестван от блестящия пробив на Марадона в наказателното поле на английския отбор, при което той преминава през шестима играчи, в това число и вратаря.

Само три минути преди това вкарва крайно спорния гол, който е известен като „божията ръка“.